

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת שמות | גליון מס' 257 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

שמע רבי שלום את הדברים והזדעזע עמוקות. הוא מיהר להיכנס למיטתו ובכה ממושכות, כשלאחר לבטים רבים גמלה בלבו ההחלטה להטיל את כל כוחותיו למערכה, ולהתאמץ בכל כוחו להצליח בלימודים, כדי שלא יצא ממנו נגר...

סיפורים שנשמעו מפיו של ראש ישיבת 'קול תורה', הגאון הגדול רבי שלום פוברסקי זצ"ל

יעקב א. לוסטיגמן

את שנות ילדותו המוקדמות זכה הגאון רבי שלום פוברסקי זצ"ל, לעשות בעיירה הליטאית ברנוביץ, עירו של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, שכיחן אז כראש הישיבה בעיר. מקום קבוע היה לו לרבי אלחנן ב'מזרח' של בית הכנסת, סמוך לארון הקודש, וחלל צר נותר במרווח שבין מקומו של רבי אלחנן לבין ארון הקודש. לימים סיפר הגר"ש פוברסקי, שבהיותו ילד רך בשנים, נוהג היה להידחק בין רבי אלחנן לארון הקודש בשעות התפילה בבית הכנסת, שם מצא מסתור שבו נהנה להתחבא. באותן שנים התכסו שמי אירופה בענניה השחורים של מלחמת העולם השנייה. סבל רב ירד על היבשת הלבנה, ובמיוחד סבלו היהודים, שהפעם גם התמודדו מול מזימתו המרושעת של הצורך הנאצי ימ"ש, להשמיד את העם היהודי כליל, חלילה וחס. הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, לימים ראש ישיבת פוניבז', נאלץ ליטול את מקל הנדודים ולצאת לדרך חתחתים, כשהוא נוטל עמו את רעייתו ואת ילדיו, בהם גם בנו הגדול וממלא מקומו בראשות ישיבת פוניבז' הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, ולהבחל"ח, בנו רבי שלום זצ"ל, כמו גם הבן השלישי ר' חיים יבלחט"א, ובתו אשת הגאון רבי ברוך פינס זצ"ל. נדדה המשפחה והגיעה לוויילנא הבירה, שם שהתה יחד עם פליטים רבים שמצאו להם מחסה, בעיר שנותרה לפליטה באותה העת בין המחנות היריבים, עד להפרתו של הסכם ריבנטרופ-מולוטוב על ידי הנאצים ימ"ש.

מעניין לציין, כי מאחר ורבי שלום לא הספיק ללמוד קריאה בחיידר בגלל גילו הצעיר, ביקש אביו מהרבנית של הרב מברסק שתלמד אותו קרוא וכתוב, וכך אכן היה, וכל ימיו היה רבי שלום מלא הכרת הטוב לאותה אשת חבר, שלימדה אותו את הבסיס לכל ידיעת התורה שלו. "למדנו במקום שבו יכלו הקומוניסטים להפתיע אותנו", סיפר רבי שלום זצ"ל לבני שיחו, "ולכן היה מונח על השולחן לוח שחמט באופן קבוע, כדי שאם ייכנסו חלילה חיילים קומוניסטים או אנשים זרים שאינם מוכרים לנו, נוכל מיד להחביא את הדפים והספרים ולשחק כביכול שחמט, להסיר כל חשד."

בעת ששהה בוויילנא, סיפר, זכה להשתתף גם במסע ההלוויה של גאון ישראל רבי חיים עוזר גרודזנסקי, אליה לקחה אותו אמו מרת צפורה ע"ה.

מווילנא נדדה המשפחה לרוסיה, ולאחר נדודים רבים זכתה לעלות לארץ הקודש.

סיפר רבי שלום זצ"ל, שאביו רבי דוד זצ"ל נוהג היה להאריך מאוד בסעודות השבת בתקופת הנדודים ההיא, ובמיוחד כשהיו באזורים שתחת שליטתם של הקומוניסטים.

לאחר שהגיעו לארץ הקודש, שם רבי שלום לב לכך שסעודות השבת הפכו קצרות יותר, ושאינו הפסיק להאריך כל כך באמירת הזמירות בשירות ותשבחות, ושאל אותו מה על ככה ומדוע שינה ממנהגו הקודם.

השיב רבי דוד כי בהיותו תחת שלטון הקומוניסטים, חשש לגורלם הרוחני של ילדיו, ומאחר ולא יכול היה לדעת מה ילד יום, ואם ילדו ינותקו ממנו בכח הזרוע חלילה וחס, החליט להשקיע כוחות גדולים מאוד ביצירת הווי יהודי של שמירת שבת ושירת זמירות וכדו', כדי שיחרטו הזיכרונות הללו בלבם של הילדים הרכים, ואם חלילה וחס הם יתגלגלו ויגיעו למקום שבו לא יהיה אפילו זיק של יהדות, לכל הפחות תישאר הגחלת הזאת לזכורם, ותסייע להם לזכור מאין באו ולהיכן הם צריכים לשים את מגמתם.

"כאן בארץ הקודש הוסר החשש", אמר רבי דוד לבנו, "ולכן אינני צריך עוד להאריך כל כך בסעודות השבת ובשירת הזמירות".

את כל הסיפורים הללו שמענו מפיו של הרה"ג ר' יצחק ברוורמן, אשר זכה לשמוע אותם מפיו של רבי שלום פוברסקי זצ"ל בעצמו, בעת שרשם מפיו שיחה מיוחדת אותה פרסם במוסף 'שבת קודש' בעיתון 'יתד נאמן', בו הוא כותב כבר שנים רבות.

אבל הסיפור העיקרי ששמענו מפיו של הרב ברוורמן, הוא זה שנביא להלן, וכך הוא מספר משמו של הגאון רבי שלום זצ"ל.

שנות המלחמה נתנו את אותותיהן ברבי שלום, שהגיע לארץ עם ידע בסיסי בלבד, לאחר שבילה את כל שנות ילדותו במצב של מלחמה ובריחה מפניה, בלי תלמוד תורה ובלי מלמד, בלי לשבת בכיתה עם ילדים נוספים ובלי להיבחן על ידיעותיו.

אביו רבי דוד לימדו תורה, יחד עם אחיו הגדולים ממנו, אמו ניסתה גם היא ללמד אותו מעט, אבל כולם היו טרודים בניסיון לשרוד יום נוסף בצל המלחמה הנוראה, ולא היה להם כמעט פנאי ללמד אותו חכמה ודעת.

כשהגיעו ארצה והתיישבו בתל אביב, חיפש רבי דוד ומצא תלמוד תורה ראוי, אליו שיגר את בנו רבי שלום, ששובץ כמוזן בכיתה נמוכה יחסית בגלל רמתו הלימודית.

עברה תקופה לא מבוטלת, והאב שעקב בדאגה אחר מצבו הלימודי של בנו, הגיע למסקנה הבלתי נמנעת, ולפיה הילד שהיה חכם ומפולפל מאוד, אינו מנצל את הכישרונות שלו כראוי, ואינו מנסה להדביק את הפער בינו ובין חבריו בני גילו.

ביום מן הימים החליט רבי דוד לנקוט בצעד חריג מאוד. במקום להוריד את בנו לכתה נמוכה יותר, הוא הקפיץ אותו בכמה כתות ושיבץ אותו ללימודים בישיבה קטנה... ישיבת 'היכל התלמוד' בתל אביב.

רבי דוד סבר שאולי האתגר הגדול יגרום לבנו רבי שלום 'לתפוס את עצמו' בידיים, ולהשקיע את כל כוחותיו בלימוד. נראה שרבי דוד האמין בכל לבו, שלבנו הקטן יש יכולת להצליח ולעמוד באתגר הגדול הזה, ורק היעדר הרצון הוא שגורם לו לדשדש בלימודים.

נכנס הילד שלום, שהיה אז כבן עשר, ללמוד בשיעור א', ופגש בחורים של ממש בני 13, 14 ו-15, שמגיל צעיר מאוד כבר למדו בחיידר. בחורים שלא חוו בילדותם את מוראות המלחמה, ולא נמלטו במשך שנים מאימת המשטר הנאצי. והנה הוא, פליט המלחמה הליטאי, הצעיר מהם בכמה שנים, אמור להתמודד מולם ולהדביק את הקצב שלהם...

האתגר היה נראה לו גדול מכפי כוחותיו, ובמקום להגיב בהתאם למצופה, הוסיף רבי שלום לשקוע בעצמו, ולא הצליח להדביק את הפער הגדול.

באחד הלילות, שב רבי שלום מהישיבה לבית הוריו, והנה קולטות אוזניו שיחה שלכאורה לא נועדה להגיע לאוזניו, כך לכל הפחות סבר באותה העת, ובמהלך אותה שיחה שמע את אביו משוחח עם אמו ומספר לה שהוא חוכך בדעתו אם להמשיך לשלוח את שלומ'קה לישיבה, או שאולי עדיף לשלוח אותו ל'סטולר', הנגר שבית המלאכה שלו בקצה הרחוב, אולי שם ילמד שלומ'קה את מקצוע הנגרות כשישמש כשוליית הנגר במשך כמה שנים, וכשיגדל ויהיה לאיש, יוכל לפרנס בכבוד את משפחתו, שהרי תלמיד חכם ממילא הוא לא יגדל כנראה, ולפחות שיהיה נגר טוב...

שמע רבי שלום את הדברים והזדעזע עמוקות. הוא מיהר להיכנס למיטתו ובכה ממושכות, כשלאחר לבטים רבים גמלה בלבו ההחלטה, להטיל את כל כוחותיו למערכה, ולהתאמץ בכל כוחו להצליח בלימודים, כדי שלא יצא ממנו נגר...

וכך היה רבי שלום בוכה ומתפלל בכל לבו לבורא עולם, שיפתח את לבו ויאיר את עיניו בתורה הקדושה, ואכן פעלו התפילות והמאמצים, ולמחרת בבוקר נפתחו לו מעיינות החכמה, והחל להתעלות בלימוד, עד שהדביק את הפער והתעלה על כל חבריו המבוגרים ממנו בכמה שנים, ועוד לפני שמלאו לו 13 שנה ונכנס בנועם עול התורה והמצוות, כבר החליט אביו רבי דוד להעביר אותו לישיבה גדולה, ישיבת פוניבז', משום שהישיבה הקטנה - כבר לא הספיקה עבור התלמיד החכם הצעיר.

התעלותו של רבי שלום נמשכה עוד ועוד, עד שהפך לאחד מגדולי תלמידי החכמים שבדור, וזכה להתמנות כראש ישיבת 'קול תורה', ולהעמיד תלמידים הרבה.

"אי לאו האי יומא", אמר רבי שלום לעת זקנתו, כשהוא נזכר באותו יום בו הציע אביו לשלוח אותו ללמוד נגרות, "אי לאו האי יומא, כמה שלום איכא בשוקא..."

תודתנו לרה"ג ר' יצחק ברוורמן שליט"א, שנהג בנו טובת עין וסיפר לנו את הסיפורים ששמע מפיו של הגר"ש זצ"ל.

"מחנך טוב צריך 80 אחוז לא לראות!". שאלתי אותו: "ואם אני רואה?", וענה לי: "אז אל תראה". המשכתי לשאול: "ואם בכל זאת ראיתי?", ענה לי: "תחשוב שלא ראית!". חזרתי ושאלתי: "התלמיד הלא רואה שראיתי, ואם אני לא אגיב אולי ילמדו מזה, מדשתק משמע ניחא ליה?". מרן הרצין ואמר: "אל תהיו כאלו בעלי גאווה!..."

ההכוונה המיוחדת של מרן הגראי"ל שטיינמן וצוק"ל: איך בונים ישיבות וכיצד מחנכים?

"ויעש להם פתים" (שמות א', כ"א)

כשאנו קוראים בפרשת השבוע על חכמתם וצדקותם של המיילדות, ועל השכר של "ויעש להם בתים" - בתי כהונה, לוויה ומלכות, כדאי לקרוא את ההכוונה המיוחדת של מרן הגראי"ל שטיינמן וצוק"ל, לראשי ישיבות ומשגיחים, איך בונים ישיבות וכיצד מחנכים. וכך מספר הגאון רבי רפאל בלום שליט"א - ראש הישיבה הגדולה עפולה: "זכינו ששיבתנו הוקמה בברכתו והדרכתו של מרן וצוק"ל, ובימיה הראשונים של הישיבה נכנסו לקבל הכוונה והדרכה מרבן של ישראל, בענייני חינוך והנהגת הישיבה. שאלנו בתוך הדברים, איך נחזק את הדור הצעיר בדרכי ההתמודדות עם היצר הרע והניסיונות המיוחדים של הדור הזה?

מרן וצוק"ל חיך ואמר: "אתם חושבים שיש יצר הרע מיוחד לדור הזה?! יצר הרע היה בכל הדורות!!!". המשכנו וביקשנו ממרן, את הדרך בה נעזור לבחורים צעירים בהתמודדות מול היצר הרע. אז הרים הוא את עיניו ושאל בחיך: "מה אתם חושבים, שהיצר הרע הוא כמו עמלק שאפשר לקחת חרב ולהרוג אותו?", ולאחר שלא הרפינו, מרן וצוק"ל נענה והשיב שהדרך לנצח את היצר הרע היא: "רק בשקיעות בתורה! אין משהו אחר!".

ועוד מעשה מימיה הראשונים של הישיבה: יהודי פלוני שנטל על עצמו את העול הכלכלי של החזקת הישיבה, הודיע לאחר תקופה קצרה שאינו יכול להמשיך ולשאת בעול. לא ידענו את נפשנו וחששנו מאוד לגורל הישיבה, קמנו ונסענו לאבי הישיבה, מרן וצוק"ל וסיפרנו לו על כך.

נענה מרן וצוק"ל ואמר לי: "אם הוא לא רוצה להחזיק - אתה תחזיק את הישיבה!". הייתי בהלם מוחלט, וטענתי לו שהגעתי לכהן בישיבה בהרבצת תורה, ולא להיות 'שנורר'. הוא השיב לי: "גם מרן הרב מפוניבז' וצוק"ל רצה ללמוד... על כך הגבתי אני, ש"אני לא הרב מפוניבז'. הוא יכול היה גם לאסוף כסף וגם להישאר שקוע בלימוד". ומרן ענה: "אדרבא, אתה תצטרך להיות גם שנורר וגם שקוע בלימוד!". ניסיתי לומר בתחנונים, שהלא איני יודע לגייס כספים - אך מרן וצוק"ל ביטל את הטענה הזו: "מעולם לא שמעתי שיש אוניברסיטה ל'שנורר', זה לא מסובך, דופקים ופושטים את היד..."

גם הגאון רבי יחיאל מאיר וצוקר שליט"א - מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' מספר: "לאחר שהתמנתי בין צוות המשגיחים בישיבת 'תורה בתפארתה', כשניגשתי למרן וצוק"ל להתברך, אמר - על משקל שם משפחתי: "צוקר איז זיס, מען דארף זיין א זיסער משגיח" - וצוקר

שנתיים לאחר שהישיבה שכנה בשכירות במבנה, באו בעלי המקום וטענו שאינם מוכנים להמשיך ולהשכיר את המקום, ודרשו שנקנה את הבניין, או שנצא ונחפש מקום אחר. ניגשנו למרן וסיפרנו שכדי לרכוש את המבנה, אנו צריכים להשיג הלוואה בנקאית של 1.5 מיליון ש"ח. ושאלנו האם לקחת הלוואה בנקאית עבור מטרה נעלית זו. מרן וצוק"ל שאל אותי: "יש לכם מהיכן להחזיר?", טענתי בפניו: "הלא קיימא לן שהארון נושא את נושאינו?", אולם הוא לא הסכים לשמוע, והשיב: "אל תהיה גנב..."

המשכנו ושאלנו - "הלא כולם כך עושים?", ואז הוא לקח לי את היד ואמר שוב: "אל תהיה גנב, אל תהיה גנב!". וכששאלתי: "אם לא נקנה את המבנה מה יהיה עם הישיבה, מה יעשו הבחורים?" ענה: "לבחורים יהיו הרבה מקומות שיכולים ללמוד. אתה אל תהיה גנב!..."

שאלו את הרב שליט"א, ואמר להם: "פנו אליו ותודיעוהו 'בתמימות' כי הכרטיס לא 'עבר' ולא יצא הסכום מחשבוננו, והאם ברצוננו לתרום בכרטיס אחר, ולאחר שיענה ב'הן' תבשרו לו על זכייתו בגורל" ... תיכף ומיד התקשרו אליו, וסיפרו לו שלא היה ניתן לבצע את ה'חיוב', והאם ברצוננו לתת להם מספר כרטיס שני, אך כבר נתקררה דעתו ואמר: "אם לא עבר - יהי כן, כי כבר איני מעוניין לתרום" ... ולא ידע כי הם רצו 'לתת' לו, ואכן הפסיד והפסיד ...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על ישועת ד'

"וַיֵּאמֶן הָעָם... וְכִי רָאָה אֶת עֲנָיִים" (שמות ד', ל"א)

שמעתי מהרב מענדל פאלאק שליט"א, מתושבי בני ברק יצ"ו, מעשה נס ופלא שאירע לדודתו אחות זקנו (הרה"ח ר' אליעזר פריעדמאן מפה בני ברק, שנלב"ע לפני כמה שנים כשהוא בן ק"ב שנה) מרת מארקאוויטש בשנות הזעם בימי המלחמה, וזה דבר המעשה: כשנכנסו הרשעים לעירם אשר במדינות אונגארין ערכו שם סלקציי', והיו הכל עומדים שם באימה ויראה, בפחד ובעתה, מתוך ידיעה מה עומד לעלות בגורלם...

באותה שעה עמדה האשה ושיננה לעצמה שוב ושוב - "לישועתך קיוויתי ה'" ... "לישועתך קיוויתי ה'" ... וחוזר חלילה, והיו דבריה נשמעים גם באזני הרשע שהיה ממונה עליהם. והנה, מבטא שפתייה היה כמנהג המקום, ולכן היה נשמע תיבת 'קיוויתי' מלעיל - בהדגשה על אות ק' של קיוויתי, כשבשפת הגויים בלשון אונגרי - משמעות תיבה זו היא 'מי יוציאני ויחלצני מכאן'. הרשע שלא הבין 'לשון הקודש' חשב לעצמו שאשה זאת חוזרת לעצמה שוב ושוב 'מי יוציאני מכאן... מי יחלצני מכאן...! מכיוון שכן נכמרו רחמיו ונענה אליה בשפתו "איים קיוויתיעהם" ... שמשמעותו: 'אני אוציא אותך ואחלץ אותך מכאן', וכה אמר לה: "אעשה עצמי כמי שאינו רואה, שאי רגלך לברוח למרחק מרחקים כפי יכולתך".

וכך הווה, זה הגוי 'לא ראה' והיא נחלצה חושים, ופתחה במרוצה כל עוד נשמתה באפה, הגיעה לבית הכובסים (מכבסה) של נכרים ביקשה לעבוד שם ונתקבלה, שם עבדה עד תום המלחמה, כשנפשה נשאת לה לשלל מתוך כל בני המשפחה...

משם היגרה לארה"ב והקימה משפחה לתפארת בליעה"ר, והכל בזכות אותו "לישועתך קיוויתי ה'". נמצא, היא אומרת: "לישועתך קיוויתי' לפני הקב"ה, ואכן אותו 'קיוויתי' פעל פעולתו הטובה, וגרם שהקב"ה שמע 'אנקת אסיר' והנהיג עולמו בהשגחה פרטית, שאותו 'קיוויתי' יוציאה ממסגר וממוות לחיים.

מסופר על הרה"ק רבי משה מקאברין ז"ע (תורת אבות, מעשי אבות, קלה) ז"ל: פעם אחת ראה יהודי אחד שרוי בעצב גדול, ושאל

אותו מה זה ועל מה זה, וסיפר לו האיש ממצבו הקשה, אמר לו מרן ז"ל: "איש ישראל כשהוא שרוי במיצר - צריך שיאמר לישועתך קיוויתי ה', ואם במצבו נעשה חמור יותר יאמר קיוויתי ה' לישועתך, ואם מצב רע עוד הרבה יותר יאמר ה' לישועתך קיוויתי" ... (וכלומר, שע"י כל אלו האמירות והתקוות יצא מאפילה לאורה).

ובכלל זה, שככל שאומר 'לישועתך ה' ומשריש בעצמו הבטחון ומתקרב יותר אל הקב"ה - הרי הוא כבר 'רואה' לנגד עיניו את הישועה, וכיוצא בזה מתאמרא בשם הגה"ק הגרי"ז מבריסק ז"ע על הפסוק (תהילים לו ג-ד) "בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה, והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך", שהפסוק השני מדבר על מדרגה גבוהה יותר בביטחון - שכל כך בטוח הוא בישועת ה', שכבר עתה הינו מתענג כאילו כבר באה אליו הישועה, ובזכות זה

אכן "ויתן לך משאלות לבך". עוד אמרו בדרך צחות, לאלו המהלכים ומסבבים יומם וליל אודות ממונם להם אומרים, 'אנשטאט דרייען מיט געלט דריי מיט דעם פסוק לישועתך קיוויתי, וועסט בעסער אנקומען' - תחת הילוך והסיבוב סביב הכסף - עדיף שתסובב עצמך עם הקב"ה בביטחון בו ובישועתו וכך תצליח יותר...

מן העניין לציין מה שסיפר הגה"ק רבי שלמה קאליש ז"ע (הובא

זכיינו ולהעביר לו את הכסף, אלא שאז הוברר שהלה לא שילם על כרטיס ההגרלה במזומן אלא תרם ב'כרטיס האשראי' (קרדיט קארד), ומחברת האשראי לא נתקבל 'אישור' על התשלום... ונמצא שהלה לא תרם כלל, ולא היתה לו אלא מחשבה טובה...

שאלו את הרב שליט"א כדת מה לעשות, ואמר להם: "פנו אליו ותודיעוהו 'בתמימות' כי הכרטיס לא 'עבר' ולא יצא הסכום מחשבונו, והנכם שואלים אותו האם ברצונו לתרום בכרטיס אחר וכדומה, ולאחר שיענה ב'הן' תבשרו לו תוך כדי דיבור על זכיינו בגורל..."

תיכף ומיד התקשרו אליו, וסיפרו לו שלא היה ניתן לבצע את החיוב, ושאלוהו האם ברצונו לתת להם מספר כרטיס שני, אך כבר נתקרה דעתו ואמר באדישות: "אם לא - אז לא... אם לא עבר - יהי כן, כי כבר איני מעוניין לתרום..." ניתק את הטלפון, כשהוא בטוח שהם רצו 'לקחת' ממנו והצליח לחמוק מידם מבלי 'לתת' להם, ו'הרוויח' שלא תרם... ולא ידע כי הם רצו 'לתת' לו, ואכן הפסיד והפסיד...

ובאמת יש בזה מוסר השכל נוקב לכל תהלוכות החיים, שפעמים שנדמה לאדם כי 'נוטלים' הימנו, ומן השמים רוצים 'להפסידו', אך באמת כל 'הפסידים' אלו הם לטובתו הגדולה, שעל ידי זה יזכה במתנות הרבה...

סיפר החסיד הנודע רבי מענדל פוטערפאס זצ"ל, אשר אירע בעת שהותו ב'סיביר', שם התענה תחת סבלות מלכות רוסיה הרשעה, כי הנה רצו אנשי השלטון לשבור ולדכא את רוח האסירים, על כן אסרו לשחק ב'קלפים' (קארטין). והייתה חבורת אסירים, אשר התאספו ביחד לשחק באיסור, והלך אחד והלשין עליהם ברצותו למצוא חן בעיני המפקדים. מיד הגיעו שרי בית

הסוהר ושוטרים רבים, בשביל לתפוס את ה'פושעים' העוברים על החוק, ולהענישם בכל חומר הדין למען ישמעו וייראו, אלא שתיכף בכניסתם נעלמו ה'קלפים' כאילו לא היו. החלו לחפש בכל חור ופינה, הפכו את החדר והמיטות למצוא את ה'פשע' - אך לדאבון ליבם העלו חרס בידם ולא מצאו אפילו 'זכר' לדבר, ויצאו בידיים ריקניות, ושוב חזרו ה'אסירים' לחזור ולשחק כבראשונה...

'סוד' הדברים הוא, כי אותם אסירים היו גנבים מומחים הנקראים 'כייסים', על שם אומנותם לשלוח יד לתוך הכיס או החיק של השני, ולשלוף משם את צרור מעותיו מבלי שישים לב, ואף עתה אחזו במנהגם... שברגע שנכנסו השוטרים הכניסו בזריזות את הקלפים לתוך הכיס של אחד המפקדים, והלה לא הרגיש בזה כלל, ומשום כך לא נמצאו הקלפים בתוך החדר כמובן, ורק כאשר נפנה אותו מפקד לצאת מן החדר שוב הכניסו ידם ונטלו את שלהם...

סיים רבי מענדל ואמר, כי למד מכאן מוסר השכל, כי פעמים הרבה שהאדם מחפש אחר... ורץ בבהלה לכאן ולשם, ואינו יודע שזה מונח בכיסו וברשותו... וכך לענייננו, מצוי מאד שהאדם מתעורר ורוצה 'להתחזק', והוא תמה לעצמו ואומר מאין אמצא כוחות להתחזק? והאמת היא כי 'החיזוק' תלוי רק בך! הוא נמצא בכיסך! יש בך את כל הכוחות הנדרשים! איך לך אלא להתחיל לעבוד..."

לקט מתוך 'באר הפרשה' ויחי תשפא)

בספר הזכרון 'זכרון שלמה' שפ"א שהה אצל הגה"ק רבי חיים מבריסק ז"ע, ובישיבתו ב'סעודה שלישית' שמע את הגר"ח יושב וחוזר בהתלהבות עצומה כעשרים דקות "לישועתך קויתי ה', קויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קויתי..."

והנה נאמר (תהילים כז ד): "קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקוה אל ה'", ונתבאר בגמ' (ברכות לב:): כפל לשון 'קוה אל ה'', שבא ללמד ש'אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור יתפלל', ואפשר לומר כי באו חז"ל להורות לאדם שאם קוה אל ה' ולא נענה, כי לא היה בטחוננו בשלמות, אל יתייאש אלא יחזור ויקוה. וגם אם בפעם הראשונה לא 'הצליח' הרי בפעם השניה כבר יהיה תקיף יותר בבטחוננו. וזהו גם העניין לשלש באמירת "לישועתך קויתי ה'", שאף אם בפעם הראשונה לא הייתה תקוותו באמת - ינסה בשנית ובשלישית, עד שבסופו של דבר יזכה להגיע לבטחון בהש"ת.

כללו של דבר, על האדם לחזור שוב ושוב על 'לישועתך קויתי ה'', ולהשריש בעצמו בכל מצב שנמצא את התקווה והייחול להקב"ה, ועי"ז באמת יושע מכל צרותיו. והוא על דרך שקוראים את הפרשה 'שניים מקרא ואחד תרגום', שמרמז בזה על קריאת העניין, ואח"כ מתרגם ומפרש לעצמו 'בכל לשון שהוא שומע', ואח"כ חוזר וקורא, שע"ז יוחדר בו היטב ולא ישכח, כך צריך לומר 'לישועתך' ולפרש לעצמו - ב'מקום' שהוא נמצא - כיצד הוא מקווה לישועת ה' כי תבוא, ושוב יחזור עד שיהיו הדברים חקוקים בעצמותיו...

נחמדים הם דברי הגה"ק החיד"א (ב'אצבע קטנה', בסדר תפילת שמו"ע) על נוסח הברכה "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום", קשה - מה נתינת טעם הוא - "כי לישועתך קוינו כל היום", דממ"נ, אם הם ראויים לישועה - למה להם טעם של לישועתך קוינו, והרי מן הדין על הקב"ה לגאלם, ואם אינם ראויים מה רווח יש בזה ש'קוינו כל היום'...

ונ"ל, דחיוב הוא להיות אדם מצפה לישועה, ואיתא בפרק חלק (סנהדרין צז:): שכל זה הוא כדי לקבל שכר, שנא' (ישעי' ל יח): "אשרי כל חוכי לו", ואמרו במדרש (ילקוט תהילים): "אפילו אין ביד ישראל אלא הקווי כדאי הם לגאולה בשכר הקווי... וזהו אומרו 'לישועתך קויתי ה'', ר"ל בשביל לזכות ישועתך קויתי ה', שע"י הקווי אני זוכה לישועה".

וזאת אנו אומרים ומבקשים - "את צמח דוד מהרה תצמיח", וא"ת אין לנו זכות, לזה אומרים - "כי לישועתך קווינו" - כלומר, אפילו אין בידינו שום זכות מ"מ הרי 'לישועתך קווינו כל היום', וכדאי הוא הקווי להביא לנו הגאולה.

כה היה מעשה לפני כמה שבועות, אחד ממוסדות התורה יצאו במגבית גדולה, ו'מתן שכרו בצידו' שכל התורם סכום מסויים - נכנס להגרלה על סכום כסף נכבד. בבוא העת נערך הגורל במעמד ראשי ומנהלי המוסד ובפיקוח מו"ץ העומד על גביהם, ועלה שמו של פלוני בגורל, מיד בדקו מי הוא זה ואיזה הוא בכדי שיוכלו לבשר לו אודות

ה'חזון איש' זצ"ל אמר פעם לאחי רבי טוביה שכטר זצ"ל, שהיה מקורב אליו מאד: "ודאי הנך רוצה שהילדים שלך יהיו יראי שמים. אתן לך עצה לזכות לכך, ספר באזניהם סיפורי צדיקים המעידים על מידותיהם והנהגותיהם הטובות"

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל, על דרכי החינוך לילדינו

יְשׁוּמָתָ אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיו (שמות ד', ט"ו)

מישהו פגע בך? אתה יכול לענות לו, להשיב לו מה אחת אפיים. ומה התוצאה? אש מתלקחת, אש של כעס ושנאה, של ריב ומחלוקת. אבל אפשר גם אחרת. אפשר להתעלם ולהבליג. אז מה אם אמר איזו מילה? אם לא תענה לו ולא תכעס עליו - אתה קונה לך אוהב ומבטיח לך אושר ושלווה.

תחשוב רגע: למה הוא פגע בך? כדי שתיפגע או כדי שלא תיפגע? ברור, כדי שתיפגע. אם תיפגע - הפוגע הצליח במשימתו. הוא שמח ואתה עצוב. אבל אם לא תפגע, אתה משבש לו את התכנית. במקום שהוא יזום ויוביל את המהלך כדי להשיג את שלו ולפגוע בך, תוביל אתה את המהלך לטובתך, אתה תהיה המרוויח הגדול! בעצם, זהו עימות בין השכל לרגש. השכל אומר: אל תענה לו; הרגש אומר: אני לא מסוגל לשתוק, אני אראה לו מי אני... והתפקיד שלנו הוא להשליט את השכל על הרגש.

רבים אומרים שהם מאמינים בה', אך אמונתם אינה שלימה, זו לא ידיעה אמיתית. מסופר על רבי יהודה לייב איגר, בנו של רבי שלמה איגר ונכדו של רבי עקיבא איגר זצוק"ל, שהתקרב לעולם החסידות ונסע לקוצק לשהות במחיצתו של הרבי מקוצק זצ"ל. לאחר שנה כאשר שב לביתו, שאלו אביו: "אמור נא בני, מה למדת בקוצק?". השיב: "למדתי שיש בורא לעולם". קרא רבי שלמה איגר לעוזרת הבית ופנה אליה בשאלה: "אמרי נא, היודעת את מי ברא את העולם?".

ה'חזון איש' זצ"ל אמר פעם לאחי רבי טוביה שכטר זצ"ל, שהיה מקורב אליו מאד: "ודאי הנך רוצה שהילדים שלך יהיו יראי שמים. אתן לך עצה לזכות לכך, ספר באזניהם סיפורי צדיקים המעידים על מידותיהם והנהגותיהם הטובות. וכאשר בניך ישמעו את הסיפורים הללו, הם ישאפו להידמות לגדולי ישראל!".

הבה ניקח לדוגמה את הסיפור הידוע על ה'חפץ חיים', שבילדותו ראה את חבריו עושים מעשה קונדס שלא ייעשה. שואב המים הזקן היה נוהג להניח לפנות ערב את הדליים הריקים על יד הנהר, כדי שבשעת בוקר מוקדמת יוכל לבוא אל הנהר ולשאוב בהם מים.

הילדים השובבים היו באים בשעת לילה מאוחרת, וממלאים את הדליים במים, כדי שיקפאו במשך הלילה, ושואב המים האומלל יאלץ לעמוד קשות ולנתץ את הקרח, על מנת שיוכל למלא את הדליים.

לבו הזק והטהור של ישראל מאיר הקטן, לא יכול היה להכיל את מעשה ההתעללות הזה. הוא חשב על צערו ועל רגשותיו של שואב המים. לכן מדי לילה, לאחר שהילדים סיימו למלא מים בדליים, הוא היה צועד בחשאי לעבר הנהר, ומרוקן את המים מהדליים...

ילדים מטבעם שואפים להידמות לדמויות הנערצות בעיניהם. ככל שישמעו יותר סיפורים על התנהגותם של צדיקים, גדולי עולם, בפרט כשהיו ילדים, כך הם יעריצו את הדמויות הללו, וישאפו להיות כמותן.

מנגד, כשמספרים לילדים סיפורים על גיבורים ועל כוחניות, הם לומדים שחזק הוא מי שיודע להילחם, לעמוד על שלו ולנצח.

כשנכנסים לכיתה ושואלים: "מי הילד החזק ביותר בכיתה?". יש מקומות שיצביעו כולם על אחד הילדים, ויקראו: "יוסי, הוא הילד החזק ביותר, הוא נותן מכה אחת, ומשכיב עשרים ילדים ארצה!".

ואני שואל: "הרי סוס יותר חזק ממנו? הרי פיל עוד יותר גיבור מהסוס!". אשרי הכיתה שתלמידיה יצביעו על אחד הילדים ויאמרו: "יוסי, הוא הילד החזק ביותר בכיתה, הוא יודע לכבוש את יצרו ולהתגבר על מידותיו. יש לו בלמים, וכשמרגיזים אותו הוא יודע לשלוט ברוחו ולא כועס ולא נוקם ולא נוטר!".

כמה טוב לספר לילדים סיפורים על כיבוש היצר, ולטעת בלבם הטהור את דברי חז"ל במשנה (אבות פ"ד מ"א): "איזהו גיבור הכובש את יצרו".

"טוב ארך אפים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר" (משלי טז, לב).

בשכונת 'אור החיים' בבני ברק, מתגורר יהודי ושמו ר' חיים רייזמן. אביו לימד את כל הילדים והנכדים שלו את אגרת הרמב"ן בעל פה. מדוע ולמה? משום מעשה שהיה וכך היה:

הרה"ג רבי גואל אלקריף שליט"א, על סייעתא דשמיא וישועות

"ויאמן העם וישמעו" (שמות ד', ל"א)

לפתע התקבלה הודעה, שעליהם למהר לשטח מסויים. לא היה לקצין זמן לקרוא ליהודי שילך לפניו. הקצין ההונגרי רץ ראשון, עלה על מוקש, ונהרג.

אביו של הרב רייזמן קיבל עליו קבלה אחת קטנה, לא מצווה מדאורייתא ואפילו לא מדרבנן. הוא רק התחזק בדבר אחד, וניצל! כאשר אדם מתחזק באמונה ומתחיל להיטיב את דרכו, הקב"ה שולח לו סייעתא דשמיא גדולה.

עלינו לדעת כי כל מצוה, אף זו הנראית קטנה לכאורה - חשיבותה גדולה מאוד.

לא רק למצווה אחת יש חשיבות גדולה והשפעה גדולה, אלא אף להנהגה טובה ולהידור בכבוד הזולת, וגם על כך נביא מעשה שארע עם ה'חפץ חיים' זצ"ל.

באותם ימים היו יהודים, שהתפרנסו ממוקצוע ה'מגידות'. 'מגיד' היה עובר בין הערים והעיירות, היה מגיע לבתי הכנסת, דופק על השולחן ואומר: "רבותי, ברצוני לומר לכם דרשה". לאחר שהיה מסיים את הדרשה, היה מסתובב בין המתפללים ומקבל מהם שכר על דרשתו.

מגיד אחד הגיע לבית הכנסת שבעיירה, ועמד לדרוש. באותה עת הגיע לשם גם ה'חפץ חיים'. דרכו של ה'חפץ חיים' הייתה לדרוש באוזני המתפללים על דברים שצריכים תיקון וחיזוק, ובין השאר היה מדבר על חובת השמירה מלשון הרע. לאחר הדרשה היה ה'חפץ חיים' מוציא את ספריו, והאנשים היו קונים.

כאשר ראה המגיד שה'חפץ חיים' הגיע, הבין שלא ראוי לו לדרוש

אחד היסודות הנלמדים, שעם שאיפה אמיתית להשתנות, ניתן לגרום למהפך גדול ולישועה!

בני ישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה, ואילו היו מתמהמהים עוד, היו עלולים להידרדר ח"ו גם לשער החמישים. רגע לפני ששקעו בשאול, חזקו ליבם באמונה בה', דבקו בו ונצלו.

אם מכונית מידרדרת לכיוון התהום, היא תתרוסק, אבל אם מסובבים - אפילו ברגע האחרון - את ההגה, משנה המכונית כיוון, ומתרחקת מהסכנה הגדולה. יושבי המכונית ניצלו באותו רגע, על אף שהם מצויים עדיין סמוך לתחתית התהום, כי כעת הם בכיוון של עליה.

ישראל ניצלו מן הסכנה, ולא זו בלבד אלא שעשה להם הקב"ה ניסים ומופתים גדולים - היכה עשר מכות במצרים, קרע להם את היים, נתן להם את הבאר ואת המן, ועוד.

אם נתבונן, נוכל לשאוב מכך עידוד גדול ושמחה. לפעמים אדם אומר: 'אני בדרגה כל כך ירודה, כל כך הרבה דברים עשיתי לא בסדר. מה כבר יצא ממני?'

אומרים לו: "אם תשאף באמת ובתמים להשתנות, ותתפוס מצווה אחת או שתיים להתחיל להתחזק בהן ביותר - אתה הופך את המצב שלך מן הקצה אל הקצה!".

אפילו קבלה אחת קטנה - כוחה גדול מאד.

בשכונת 'אור החיים' בבני ברק מתגורר יהודי ושמו ר' חיים רייזמן. אביו לימד את כל הילדים והנכדים שלו את אגרת הרמב"ן בעל פה. מדוע ולמה?

משום מעשה שהיה, וכך היה:

האב חי בהונגריה בתקופת מלחמת העולם השנייה. הקצינים ההונגרים הגו רעיון 'מבריק' - מאחר שהם פחדו להתקדם בשדות מוקשים, לקחו להם יהודים כדי 'לבדוק' את השטח. הקצין ההונגרי היה נותן פקודה - "קדימה, צעד!", והיה מחכה מאחור. אם היה מוקש בדרך, היהודי היה נהרג. אם היהודי לא נהרג, ידע ההונגרי שניתן לצעוד באותו מסלול בבטחה.

אביו של הרב רייזמן היה צמוד לקצין הונגרי, ונחשף שוב ושוב לסכנות החמורות. מקובל, שאדם שאומר את אגרת הרמב"ן - כל אותו יום שאמרה, לא יהיה לו שום נזק. האב שינן את אגרת הרמב"ן בעל פה בכל יום, ועבר את כל שדות המוקשים בשלום.

פעם אחת ישבו כל הקצינים ההונגרים במסיבה ושתו לשכרה.

ידוע שכ"ק מרן האדמו"ר מוויזשניץ-ירושלים שליט"א, מתעתד לעבור לעיר לייקווד - שם קנו לו בניו שטח גדול. שמעתי, שבטרם רכשו בני האדמו"ר שליט"א את השטח הזה, הם נכנסו אל דודם כ"ק האדמו"ר מוויזשניץ-וויליאמסבורג שליט"א, וביקשו ממנו טובה, היות שיש איזה אנשים - מחסידי סאטמאר - שהם רוצים לקנות את השטח הזה לצורכי מסחרם...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד, על מידות טובות ועין טובה

"וְהָיָה שְׁנֵי אַנְשִׁים עֹבְרִים נְצִים" (שמות ב', י"ג)

כשתרגיל עצמך לכך, כבר תאמר כן בלב שלם, כמו שנאמר (דברים ל', י"ד): 'בפיך ובלבבך לעשותו', קודם 'בפיך' ואחר כך 'בלבבך'..."

סיפר יהודי נגיד ובעל בעמיו - סוחר מפורסם בניו יארק - שיום אחד הוא מקבל טלפון מביתו נאוה קודש של הרה"ק מטאהש זי"ע, שהרבי מבקש ממנו שתיכף יבוא אליו לקנדא. הנגיד לא הבין מה לו להרבי מטאהש אליו כעת, אך לנוכח בקשתו של הרבי עלה על טיסה לקנדא, ונסע מיד לבית הרבי.

בהיכנסו, אמר לו הרבי: "שמעתי שיהודי פלוני חייב לך סכום של חמישים אלף דולר ואין לו לפרוע את זה כעת, ואתה רודף אחריו בתוקף ומבקש ממנו שיפרע לך, בבקשה ממך, אני הולך עכשיו ליתן לך את הסכום הזה, ואני מבקש ממך שתפסיק לרדוף את האיש הזה", ומידי דברו הושיט לו הרבי מעטפה ובה חמישים אלף דולר מזומן טבין ותקילין - כאשר הרבי מצוהו שלא ידבר כלום מכל אשר קרהו...

פעם אחת נכנס יהודי לבית מדרשו של מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע, וניגש לעבר העמוד להמתין עד לתחילת התפילה, כי הוא היה חיוב,

אמרו חז"ל (מס' יומא דף ל"ח ע"א): "מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך ומשלך יתנו לך, אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחבירתה אפילו כמלא נימא".

מדברי הגמרא אנו למדים, שפרנסת האדם קצובה ומדודה לו מן השמים, ואין באפשרותו של חבירו לגרוע מפרנסתו, ועל כן אל לו לאדם להצטער בראותו שחבירו פותח חנות ליד חנותו, אלא יאמין בכל לב ונפש שפרנסתו מזומנת לו מן השמים בהתאם למעשיו, ולא ינסה להתחרות בכח עם חבירו.

ומסופר על הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע, שפעם נכנס לחדרו יהודי וטענתו בפיו, ששכנו משיג את גבולו על ידי שפתח חנות ליד חנותו ובכך מקפח את פרנסתו, שאל אותו הרבי: "האם שמת לב כיצד שותה סוס ממי הנהר?", היהודי הניד ראשו לשלילה, "ובכן", המשיך הרבי ואמר, "בטרם ישתה הסוס ממי הנהר, נוהג הוא לבעוט במים ורק אחר כך לשתות, כיוון שבעמדו על שפת הנהר משתקפת לנגדו במים דמותו שלו, והוא סבור כי זהו סוס אחר שבא לשתות את המים שלו, על כן מרים הוא רגליו ובוטט בו, ורק כשהמים מתלכלכים מרגליו העכורות וכבר אינו רואה שם את דמותו, אז הוא שותה לרוויה, ואולם האדם אינו דומה לסוס, ועליו לדעת שיש בעולמו של הקדוש ברוך הוא כדי להשקות את כל הסוסים, ולפרנס את כל הבריות..."

מסופר על הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע, שחננוני אחד בא לפניו והתאונן על מיעוט פרנסתו, בעוד שלשכנו החננוני המוכר אותה סחורה - יש פרנסה בשפע, אמר לו הצדיק: "תהיה לך פרנסה ברווח רק כשתודה להשם יתברך על הפדיון הרב של שכנך, ותאמר: 'ברוך השם שנתן ליהודי פרנסה ברווח', אמנם בתחילה יהיה קשה לך זאת, אך

לאחר ששמע הרבי מוויזשניץ-וויליאמסבורג, שהצליח הרבי מסאטמאר לשכנע את חסידיו לוותר על קניית השטח, הלך לבקר את הרבי, ואמר לו שבא להגיד להרבי "ישר כח" מעומק לבו. הרבי מסאטמאר הסתכל עליו בתימהון ואמר לו: "מדוע אתם אומרים ישר כח, אחיכם הרבי מירושלים צריך לומר ישר כח"...

הרבי נעתר כמובן לבקשתם, והלך לדבר עם הרבי מסאטמאר אודות ענין זה. כששמע הרבי מסאטמאר במה מדובר, אמר לו שהוא ידבר עם חסידיו על כך, ואכן הרבי דיבר עם חסידיו והכל הסתדר על הצד היותר טוב, והם הסכימו לוותר על השטח וכך נקנה השטח לאדמו"ר מירושלים.

לאחר ששמע הרבי מוויזשניץ-וויליאמסבורג, שהצליח הרבי מסאטמאר לשכנע את חסידיו לוותר על קניית השטח, הלך לבקר את הרבי, ואמר לו שבא להגיד להרבי "ישר כח" מעומק לבו. הרבי מסאטמאר הסתכל עליו בתימהון ואמר לו: "מדוע אתם אומרים ישר כח, אחיכם הרבי מירושלים צריך לומר ישר כח"... אמר לו הרבי מוויזשניץ: "טאקע וועגן דעם, ווייל ער איז מיין ברודער זאג איך א ישר כח" [אכן דייקא משום שהוא אחי, לזה אני אומר ישר כח]...

(מתוך נועם שיח- מכון אפרין לשלמה - ויגש תשפ"א)

ורצה לעבור לפני התיבה ולהתפלל. לאחר כמה דקות שכבר עמד שם, ניגש יהודי אחר שאמר להלה שכבר עמד שם, שהוא רוצה להתפלל כי הוא חיוב. אמר לו הראשון "אני גם חיוב, ואני כבר עומד כאן כמה דקות לפניך", ושאלו השני: "על מי אתה חיוב?", אמר לו שהוא מתפלל לע"נ חמיו שהיום הוא היארצייט, אמר לו השני: "היום הוא היארצייט של אבי ז"ל, וזה חיוב אמיתי, והוא קודם לחיוב שלך שזה רק על חמייך, ועל כן אני רוצה להתפלל". אך הראשון טען: "אני הייתי לפניך - לך אתה וחפש מנין אחר", והשני טען בתוקף שהוא רוצה להתפלל עם המניין של הרבי, וכך החלו השניים להתווכח אחד עם השני, עד שהגיעו לידי ריב ומצה כפשוטו.

בתוך כך שהם מתווכחים אחד עם השני, נכנס הגה"ק זי"ע לביהמ"ד, וראה מה שראה, וניגש, אפוא, הרבי לשני הנצים ושאל אותם על מה הם רבים אחד עם השני, ואז שטחו השניים לפניו - כל אחד את טענותיו - למה הוא צריך להתפלל לפני התיבה. אמר להם הרבי: "הן אביך והן חמייך שניהם כבר נפטרו מן העולם ולהם אין עצה - כבר אין יכולים לעשות עמהם כלום! - אבל לשמור את השלום בית' בביתכם - על זה יש עצה - ואם הראשון יבוא הבייתה, אז תיכף תשאל אותו אשתו: 'האם התפללת היום לפני התיבה לע"נ אבי? - במנין של הרבי?...' - ובכן יתפלל נא הראשון לעילוי נשמת חמיו, והכל על מקומו יבוא בשלום..."

ידוע שכ"ק מרן האדמו"ר מוויזשניץ-ירושלים שליט"א, מתעתד לעבור לעיר לייקווד - שם קנו לו בניו שטח גדול - ושם תוקם בעז"ה קריית וויזשניץ העומדת תחת נשיאותו.

שמעתי, שבטרם רכשו בני האדמו"ר שליט"א את השטח הזה, הם נכנסו אל דודם כ"ק האדמו"ר מוויזשניץ-וויליאמסבורג שליט"א, וביקשו ממנו טובה, היות שיש איזה אנשים - מחסידי סאטמאר - שהם רוצים לקנות את השטח הזה לצורכי מסחרם, על כן הם מבקשים מדודם הרבי שיידבר עם האדמו"ר רבי זלמן לייב מסאטמאר שליט"א, המתגורר גם בויליאמסבורג - ושוררים קשרי ידידות ביניהם - שיבקש מחסידיו שלא יקנו את השטח למסחרם, רק ישאירוהו למענם שיוכלו לרכוש את השטח לצורך אביהם.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

הוא לבש כפפות על ידיו ומיהר לחדר האשפה, העמוס עד להתפקע. במהירות ובזריזות כאחוז בהלה, הוציא את עגלות האשפה בזו אחר זו, שפך את תכולתן על המדרכה. הוא פותח שקית אחר שקית ונובר בה... לפתע ביצבץ משהו מוכר - היתה זו הקופסה...

הגה"ח אשר קובלסקי עם הסיפור המופתי, שהגיע בעדות
אישית מהרב נטע שלמה זילבר מניו יורק

"וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ" (שמות ג', כ"ב)

הסיפור המופתי הבא הגיע בעדות אישית ממקור נאמן - מהרב נטע שלמה זילבר מניו יורק, אשר שלחו אל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א. ומעשה שהיה כך היה:

בשכונת מגורים שקטנה בפאתי מונסי שבניו יורק, התגורר ר' קלמן א. שנודע בקרב מכריו ורעיו כיהודי ירא שמים, המוצא את פרנסתו בייבוא סחורות מסין. כמה פעמים בשנה, נפרד ר' קלמן ממשפחתו וממכריו, ועולה על המטוס בואכה בייג'ן הרחוקה, שם הוא רוכש סחורה מגוונת במחירי מציאה, אותה הוא מוכר בארה"ב ברווח נאה, ומכאן פרנסתו.

במשך שנים התנהל מסחרו של ר' קלמן על מי מנוחות, עד להסתבכות אחת. היה זה באמצע החורף, כשר' קלמן הופתע לגלות כי הפעם חושיו המחודדים לא עמדו לו, והסחורה שייבא בראשית החורף היתה פחותת ערך ומעוטת איכות. הוא נאלץ להשיב את הכסף לרוכשים, ומצא עצמו - לראשונה בחייו - מתמודד עם חור ענק בתקציב...

פרנסתו של ר' קלמן ניזוקה קשות, אך חששו העיקרי היה לקראת הנסיעה הבאה. הן כדי לנסוע לסין לייבא סחורה, הוא זקוק לסכום עתק, רבבות דולרים במזומן. בדרך כלל לא הייתה לו כל בעיה בכך - כי סכום הכסף עמד הכן מהכנסות מסע הייבוא הקודם. אלא שהפעם הכסף איננו, מה עושים? כיצד מתמודדים? ומהיכן תתפרנס המשפחה עד לשיוקום העסק מהנזקים הקשים?

שבועות מספר התהלך ר' קלמן, כשעננה מרחפת מעל ראשו, עד שחש שאין עוד ברירה. ביום רביעי אחד החליט לקום ולעשות מעשה, על אף אי הנעימות הרבה שבדבר. בראש חפזי ועיניים מבווישות, ניגש בבית הכנסת לידידו ר' משה, וביקש לשוחח עמו על נושא חשוב. "ר' משה", פתח ר' קלמן. "סליחה אם אני מטריח אותך, אך יש לי שאלה חשובה".

בדקות הקרובות, פרש ר' קלמן את מצוקתו. על העסק שנתקע, הנזקים הקשים, דאגת הפרנסה, והמסע הבא שלא יכול לצאת

לדרך בלי מזומנים ביד. לבסוף העז לשאול: "אולי יש לך להלוות לי כסף לזמן מה?"

ר' משה הופתע מהבקשה, הן ר' קלמן מוכר כסוחר מצליח ומרוויח, לא להאמין מה קרה לו... מחשבות שונות התרוצצו בראשו, על סכום העתק המבוקש, על יושרו הידוע של ר' קלמן, על נפילתו הקודמת, ועל סיכויי ההצלחה הנוכחיים... נכון, ר' קלמן נודע עד עתה כאדם ישר ומהימן, אך עדיין, להפקיד בידי סכום כסף כה רב?

התמודדות קשה התחוללה באותם רגעים בלבו של ר' משה. הוא יודע היטב כי ב'בייסמנט' - מרתף ביתו, נמצאת קופסת הנעליים הישנה, אותה הסב זה לא מכבר לכספת מאולתרת, ובה הטמין קרוב למאה אלף דולרים שהוא שומר לנישואי בתו. הסכום הזה יכול להציל את ר' קלמן עכשיו, ולחזור זמן רב עוד לפני שבתו תתארס, אך מנגד - יש גם את הסיכון שמי יודע מה יהיה בעסקים, ואולי ר' קלמן יפסיד שנית, ואולי, ואולי...

רק לאחר דקות ארוכות של מחשבה, התאזר ר' משה בגבורה: "יש לי בבית", הנמיך את קולו, "סכום עתק, קרוב למאה אלף דולר, שחסכתי במשך השנים לצורך נישואי ביתי הבכורה. עד אז יש עוד קצת זמן, ואני סומך ובטוח שתצליח בס"ד, ולכן אני מוכן להלוות לך את הכסף במלואו למשך חמישה חודשים. עד

אז - תעשה בו עסקים ותראה בעז"ה ברכה והצלחה!"

עודם מדברים וכבר עלו שניהם לביתו של ר' משה. ר' קלמן התבקש להמתין בסלון, בעוד ר' משה ממחר לרדת ל'בייסמנט'. להפתעתו, הוא מבחין כי עוזרת הניקיון הייתה חרוצה במיוחד בשנה זו, וכבר ניקתה את ה'בייסמנט' ללא התראה מוקדמת. חשש קל לשלום הכסף הזדחל ללבו...

הוא פונה לפינה בה היה הכסף מוטמן היטב, תחת ערמת גרוטאות ישנות, אך מגלה כי הפינה נקיה מכל גרוטאה, חפה מכל קופסא, בוחקת מכל לכלוך. שניות בודדות לקח לו לעכל את המידע החדש והמטלטל - 'הכסף איננו, קופסת הנעליים נזרקה לאשפה על תכולתה היקרה' - הרהר בעגמת נפש עצומה ושברון רוח בלתי נתפס.

שוד ושבר! לבו של ר' משה חשב להישר, מוחו הסתחרר. סכום עתק, הון תועפות, הלך אחר כבוד לפח האשפה! לא פחות ולא יותר! לא נעשה בו שימוש, לא הפסידו אותו בעסקה כושלת, לא התבזבזו לחנים - אלא הלך לאשפה, הפך לזבל! האם יש דרך למצוא אותו? אולי כבר הגיע למזבלה העירונית?

"מה יש?", עובדת הניקיון נבהלה משיחת הטלפון הבהולה, והברור על קופסת הנעליים. "אתם צריכים את הנעליים? אולי הן עוד בפח האשפה... הן פינתי אותן רק אתמול - יום שלישי, ובמונסי מפנים את הזבל בשני ובחמישי. היום יום רביעי - מסתבר בהחלט שהנעליים עודן בזבל, אולי לא הכי נעים להגיע אליהן אבל זה אפשרי!", אמרה המנקה...

ר' משה שמע את הדברים, וזיק ניצת בעיניו. 'לא נעים, כן נעים', הרהר, 'זה כה דחוף!'. הוא לבש כפפות על ידיו ומיהר לחדר האשפה, העמוס עד להתפקע. במהירות ובזריזות כאחוז בהלה הוציא את עגלות האשפה בזו אחר זו, שפך את תכולתן על המדרכה. הוא פותח שקית אחר שקית ונובר בה... לפתע בצבץ משהו מוכר - היתה זו קופסת הנעליים!

אין ריח ר' משה הבייתה בצעדי ריקוד, חובק את הקופסא בידיו, ופיו ממלמל שבח לבורא עולם. בחדר פנימי וסגור, פתח את הקופסא וספר את השטרות שנית. אחת מהנה לא נעדרה... 'אני לא מאמין! רבבות דולרים הושלכו לפח האשפה, ומבלים שם כבר יותר מיממה! אם לא הייתי מגלה את דבר האובדן היום - כבר לא הייתי זוכה לראותם עד עולם!"

הוא יצא מהחדר, וגילה את ר' קלמן יושב בסלון, וכוס ציפורניו בעצבנות. כבר חלפה שעה מאד ארוכה מאז ירד ר' משה ל'בייסמנט' להביא את הכסף ועדיין לא חזר. עיניו אורו כשראה את ר' משה נכנס וצרור המזומנים בידיו...

"איזה נס שביקשת ממני הלוואה!", אמר ר' משה והודה בחום לר' קלמן, "הצלת את הכסף שלי! בלעדיך - לא הייתי נזכר בכסף, ולא הייתי ממחר לחפשו! הרצון להלוות לך את הכסף - הציל אותי מאובדן והפסד סכום כה גדול!"

ר' קלמן הביט בו בחוסר הבנה מושלם. אינו מבין על איזה אובדן

מדובר, אינו קולט ממה הציל וכיצד. רק כשנרגע ר' משה הצליח לספר לידידו את השתלשלות הדברים לאשורם, ורק אז הבין ר' קלמן מה חלקו בסיפור הפלאי הזה...

"אם לא הייתי מתנדב לתת לך את הלוואה", סיכם ר' משה, "הייתי מפסיד סכום שחסכתי במשך שנים. אם לבי היה נכנע ליצר שאמר 'אין מקום בטוח לכסף כמו בידיים שלי' - הייתי מגלה כי זה המקום הכי פחות בטוח... בזכות העובדה שסמכתי עליך והלכתי להביא לך את הכסף, גיליתי את דבר זריקתו לאשפה רגע לפני שהיה מאוחר מידי..."

למרות שנראה כי הלוואה עשויה לגרום לקושי - זה בוודאי לא כך. הלוואה היא מצווה חשובה, שמזכה ברווחים רבים, גם גשמיים - כלכליים ממש. לא תמיד זוכים לראות זאת בעיניים, ברור שהלוואה היא 'ביטוח' שמימי על הכסף שלו...

כמה כדאי לנסות להתאמץ, אולי בכל זאת נוכל להלוות, אולי נצליח איכשהו לסייע... וגם אם אין לנו כרגע מה להלוות, כמה חשוב להעניק לפחות את העידוד והתמיכה! גם לאמירה 'הייתי מלווה לך בשמחה, אולי אוכל לסייע בעתיד', יש משמעות טובה, הרבה יותר מאמירה סתמית 'אין לי'.

מחיר יקר לשונא...

סבי הגאון רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, העניק פעם לאחד מידידיו הלוואה בת 2,000 דולר. היה זה סכום נכבד, וסבי סמך עליו ורצה להעניק לו עידוד בעצם העובדה שהוא מעניק לו הלוואה בסכום כזה...

אלא שתאריך הפירעון חלף, וגם כמה שבועות נוספים, והילד איננו, הלווה פשוט נעלם... לאחר כמה חודשים, הבחין סבי באותו ידיד בא לקראתו, ולפתע פנה הלה ועבר את הכביש למדרכה המקבילה, מבקשה להימנע מהמפגש הלא נעים... כשנשנה הדבר פעמיים ושלוש, הבחין סבי כי ידידו מתחמק ממנו, כנראה אי הנעימות מהעובדה שלא פרע את חובו מכריעה אותו...

ניגש אליו סבי במפגיע, ושאל: "ידידי הלא נהגנו לדבר, לשוחח בנעימות, לברך זה את זה בשלום. עתה, לא די שאין לי את הכסף, גם איבדתי ידיד יקר כמון! 2,000 דולר, זהו מחיר גבוה מידי כדי לרכוש בו שונא, אני יכול לרכוש שונאים במחירים זולים בהרבה..."

ולא נחה דעתו עד שהרגיע את ידידו, ודיבר על לבו כי עוד חזון למועד, ובוודאי בבוא העת יוכל לפרוע לו. ועד אז, "הבה נשאר ידידים אוהבים..."

כי מהות הלוואה אינה רק הנתינה הכספית, אלא הענקת העידוד, החיזוק והתמיכה. וגם אם ההלוואה הסתבכה ולא נפרעה עדיין, זו לא סיבה לזנוח את המטרה העיקרית, זו לא סיבה להפסיק לעודד ולתמוך... אדרבה, היא הנותנת, זה הזמן להגדיל ולהרבות את החיזוק והעידוד, להפיח רוח חדשה ואמון מחודש!

(מתוך 'פניני פרשת השבוע')

אחרי שנים של התלבטות וחודשים של הכנות, נשכב רבי שלום יוסף על מיטת הטיפולים, בתקווה שסוף סוף יוכל לעבור את הניתוח, ותיכף תשוב אליו הראיה שאיבד, אבל ברגע האחרון התחרט הרופא, והבהיר כי הוא אינו מעז לבצע את הניתוח...

שביבי אורה מסיפור חייו המרתק ומעורר ההשראה, של הצדיק הישיש רבי שלום יוסף טאוב זצ"ל, חסידו המובהק של הגה"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנז זיע"א

יעקב א. לוסטיגמן

בחודש חשוון האחרון נלב"ע אחד הצדיקים הנסתרים שבדורנו, הרה"צ רבי שלום יוסף טאוב זצ"ל, והוא בן 95 שנה. הרב טאוב, שנולד בעיירה ההונגרית ראחוב, שתה את כוס התרעלה במחנה ההשמדה אושוויץ. הוא ניצל מהשואה הנוראה כשרק בגדו המפוספס והקרוע לעורו, והיגר לארה"ב, שם התחתן והקים את ביתו.

בשנת תשכ"ב או תשכ"ג לערך, עלה לארץ הקודש יחד עם רעייתו וניסה לבסס לעצמו חיים חדשים.

יום שלם בחדר הקפה

את פרנסתו הוציא רבי שלום יוסף מיגיע כפיו, ולתורה היה קובע עיתים, אך לא כאותם הקובעים שעה או שעתיים ביום ללימוד תורה, אלא קביעת העיתים שלו היתה כ-12 שעות ביממה... בשנים מאוחרות יותר, כשיצא לפנסיה, היה לומד גם 16 ו-17 שעות ביממה, ולפעמים אף יותר.

מגיד השיעור הנודע, הג"ר מנשה רייזמאן שליט"א, העיד כי דורות שלמים של ילדים ובחורים בבעלזא, זכו להכיר את דמותו המופלאה של רבי שלום יוסף, שהיה יושב במשך יותר מעשרים שנה, ב'קאווע שטיבל' - חדר הקפה של בית המדרש הגדול של כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא, והוגה בתורה יחד עם הרה"ג ר' מיכל פורגס, בריתחא דאורייתא ובדבקות מופלאה, כשהם אינם שמים לב לסובב אותם, וכל הדיבורים והשיחות של הציבור הפוקד את חדר הקפה, לא הפריעו אותם מתלמודם כמלוא נימה.

ומדוע למדו שני הישישים דווקא בחדר הקפה? כי בבית המדרש היה להם קר. בחורף לא היה חימום מספיק, ובקיץ פעלו המזגנים במלוא הקצב. השניים ישבו על מקומם במשך שעות ארוכות ולמדו בשקידה רבה, ולכן העדיפו לעשות זאת בחדר הקפה, בתוך כל ההמולה, ונהנו מהחום המהביל השורר בדרך כלל בחדר, שבו פועלים בו זמנית כמה וכמה מיחמי מים.

לפני כ-18 שנה החלה הראייה שלו להתדרדר, בעקבות מחלת הסוכרת ממנה סבל. התחיל להתעמעם מעט אור עיניו, ומכריו ציידו אותו בזכוכית מגדלת, שסייעה לו לראות את האותיות הקדושות של הגמרא שהוא כל כך אהב.

עברו ימים וחודשים, והראייה הלכה והתדרדרה עד שלמרבה הצער איבד רבי שלום יוסף את הראייה באחת מעיניו.

כעת נאלץ לוותר על לימוד רש"י ותוס', אבל את אותיות הגמרא הגדולות יותר הוא עדיין הצליח לראות בעזרת זכוכית המגדלת, וכך המשיך לשקוד עד שאבדה ראייתו כליל, והוא הפך עיוור באופן מוחלט.

מה יעשה יהודי גלמוד וקשיש, שרגיל להגות בתורה יומם ולילה והנה כבה מאור עיניו? האם ישקע בדיכאון ובמרה שחורה? חלילה וחס! לא רבי שלום יוסף...

בתוך שבועיים בלבד הוא כבר מצא פתרון, ושינה את סדר היום שלו מן הקצה אל הקצה, למרות שכבר התקרב לגיל 90. על השולחן בסלון ביתו הוצב טייפ, מצדו הימני קופסת נעליים מלאה בקלטות של 'קול הדף', עם שיעוריו של הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, ובצידו השמאלי קופסת נעליים ריקה.

סדר יום חדש

וכך היה רבי שלום יוסף קם בבוקר, נוטל ידיים מתפלל בדבקות, סועד מעט את לבו, ומגשש את דרכו כסומא בארובה, עד שהגיע לסלון, שם היה מתיישב על יד השולחן, מוציא קלטת מקופסת הנעליים, מכניס לטייפ ומקשיב בשקיקה לדברי הגמרא הקדושה עם פירוש רש"י והראשונים שמביא הגר"מ זילבר שליט"א בשיעוריו.

”ככל שהשמיעה שלו הלכה ונחלשה”, מספרים מכריו, ”כך התגבר הווליום, וכך היה לומד מסכתות שלמות ועובר על הש”ס פעם אחר פעם, בהאזנה צמודה לטייפ, עד שבשנים האחרונות - כבר בקושי שמע באוזן אחת, והיה יושב כשהוא כפוף ואוזנו צמודה אל הטייפ, וכך המשיך להגות בתורה?

והדוגמאות שסיפרו לו שהם הופכים משנה לשנה למוחשיים וצבעוניים יותר... סוף סוף הוא יוכל להשאיר את הטייפ במקום הראוי לו, ולחזור אל הגמרא עצמה...

אחרי שנים של התלבטות וחודשים של הכנות, נשכב רבי שלום יוסף על מיטת הטיפולים, בתקווה שסוף סוף יוכל לעבור את הניתוח, ותיכף תשוב אליו הראיה שאיבד, אבל ברגע האחרון התחרט הרופא והבהיר כי הוא אינו מעז לבצע את הניתוח באדם קשיש וחולני כל כך... קם רבי יוסף שלום ממיטת הטיפולים, חיך חיוך רחב והפטיר: ”נו שוין, גייט מען צוריק צום טייפ...” (בתרגום חופשי: ”לא נורא, נחזור לשמוע את השיעורים המוקלטים...”).

בשנות הזעם, כשהיה רבי שלום יוסף בשבי של הנאצים הארורים ימ”ש, והיה כלוא במחנה אושוויץ, לא הרשו הצוררים ליהודי המחנה לישן בלילה כשראשם מכוסה, אבל רבי שלום יוסף היה ממתין עד שכולם נרדמו, ואז היה מכסה את ראשו בסתר ונשכב לישון. פעם אחת נכנס אחד הצוררים לצריף ועבר בין הדרגשים, וכשהבחין ברבי שלום יוסף שישן כשראשו מכוסה, כעס עליו כעס גדול, קרא לו והצליף בראשו עם הפרגול שבידיו, כעונש על כך שכיסה את הראש עם הכיפה.

רבי שלום יוסף היה מספר את הסיפור הזה כשחיוך על שפתיו, ומספר שגם אחרי עשרות שנים, הוא עדיין מרגיש את פרגולו של הנאצי צורב בבשרו כמכוות אש, אבל את הצריבה הזאת היה רואה דווקא כמעלה גדולה וכמתנה יקרה שניתנה לו משמים: ”זה מזכיר לי שאני צריך לשמור על היראת שמים שלי”, אמר.

יהיו דברים אלו נר זיכרון, לזכרו של הצדיק הישיש רבי שלום יוסף בן רבי משה דב הלוי טאוב וצ”ל, ויקוים בו הכתוב: ”ונתתי להם בביתי ובחומותיי יד ושם טוב, שם עולם אתן להם אשר לא ייכרת”.

כשהסתיים שיעור - היה רבי שלום יוסף מוציא את הקלטת ומעביר אותה לקופסה הריקה, רק כדי להוציא קלטת נוספת מהקופסה המלאה, ולשמוע אותה מיד אחר הקודמת, וכך היה לומד דף אחר דף במשך היום כולו, כשמדי יום הוא היה מאזין ל-14 קלטות, שבכל אחת מהן שיעור הנמשך כשעה, ולפעמים לא היה מבין את הנאמר באופן מספק, מה שהיה גורם לו להריץ את הקלטת מעט לאחור ולהקשיב שוב, כך שבסך הכל היה מקשיב לשיעורים במשך כ-16 שעות ביממה.

”ככל שהשמיעה שלו הלכה ונחלשה”, מספרים מכריו, ”כך התגבר הווליום, וכך היה לומד מסכתות שלמות ועובר על הש”ס פעם אחר פעם, בהאזנה צמודה לטייפ, עד שבשנים האחרונות - כבר בקושי שמע באוזן אחת, והיה יושב כשהוא כפוף ואוזנו צמודה אל הטייפ, וכך המשיך להגות בתורה, כשהחיוך אינו מש מפניו וכל כולו אומר שמחה ואושר. הוא היה האיש הכי מאושר בעולם, גם כשלא ראה כלום וכמעט לא הצליח לשמוע דבר.

”רק עניין אחד העיב על שמחתו של רבי שלום יוסף”, מספר לנו הנכד של אחותו, שהיה מטפל בו כמו בן מסור, ”מסכת עירובין! בכל פעם כשהוא היה מגיע למסכת עירובין הוא היה נאנח אנחות עמוקות, ומביע צער עמוק על כך שלא הספיק ללמוד אותה בצורה יסודית מספיק, לפני שאיבד את מאור עיניו”.

”איך אפשר להבין את מסכת עירובין בלי לראות ציורים ודוגמאות?”, הוא היה שואל שוב ושוב...

אחינו מספר: ”הוא היה לומד בכל רגע פנוי, בכל זמן ובכל מצב. כשיכול היה, למד עם חברותא, כשהיה לו קר הוא ישב בחדר הקפה, כשנחלשו עיניו היה משתמש בזכוכית מגדלת, וכאשר איבד את מאור עיניו האזין לשיעורים מוקלטים.

”כשאמרו סליחות או בתפילות הימים הנוראים וכדו’, הוא לא היה מוותר. מישהו היה צריך לעמוד לצדו ולצעוק לתוך האוזן שלו את כל נוסח התפילה. הוא לא ויתר על כלום, ואף פעם לא החזיק טובה לעצמו, ולא התלונן על הקשיים שניצבו בפניו.

”מעולם לא הייתה עינו צרה בטובתם של אחרים. אדרבה, למרות שלא זכה לפרי בטן, בביתו תמיד היו מיני מתיקה וחיטופים, לחלק לילדים שבאו עם הוריהם כדי לאחל לו ‘גוט שבת’ או ‘גוט יום טוב’. תמיד היה מקבל אותם בשמחה עצומה כאילו היו ילדיו שלו...”.

”צוריק צום טייפ”

היה זה אחרי שכבר עברו כמה שנים מאז שהתעוור רבי שלום יוסף. שנים ארוכות שלא ראו עיניו את דפי הגמרא. לכל אורך התקופה היו דיבורים על כך שאולי כדאי שהוא יעבור ניתוח קטרקט שיאפשר לו לשוב ולראות, אבל רבי שלום יוסף קצת חשש מניתוח, וגם הרופאים לא התלהבו מהרעיון בגלל גילו המתקדם ומצבו הבריאותי המעורער. והנה, אחרי תקופה ארוכה של דיונים והתייעצויות ושאלת גדול בישראל, הוחלט לערוך את הניתוח. רבי שלום יוסף התרגש מאוד, בקרוב הוא ישוב לראות, הוא שוב יוכל ללמוד גמרא מתוך הכתב, כמובן שהוא יוכל ללמוד גם את מסכת עירובין, והפעם עם הציורים

שנה תמימה כבר חלפה מאז יצאה לדרך התוכנית המיוחדת לאברכי הכוללים, במסגרתה לומדים אלפים רבים דף גמרא בכל יום מימות הלימוד בכולל, בקצב אחיד ובהספק מופלא, כפי שלא הורגלו מעולם

"מהפכה שהוכיחה את עצמה" • דיון מיוחד בביתו של הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א, להודות על העבר ולבקש על העתיד

יעקב א. לוסטיגמן

שנה תמימה כבר חלפה מאז יצאה לדרך התוכנית המיוחדת לאברכי הכוללים, במסגרתה לומדים אלפים רבים דף גמרא בכל יום מימות הלימוד בכולל, בקצב אחיד ובהספק מופלא, כפי שלא הורגלו מעולם.

לרגל הסיום המתקרב של לימוד מסכת שבת בתוכנית 'דף הכולל', ולקראת תחילת לימוד מסכת 'ראש השנה' ב"ג שבט בסייעתא דשמיא, התכנסו כל העוסקים במלאכה בביתו של הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א, ראש ישיבת 'ארחות תורה' וראש כוללי 'נחלת משה' ו'הליכות משה', כדי לדון בדרכים להוספת ספסלים לבית המדרש והפצת הרעיון בשורה של כוללים נוספים.

הגרב"ד דיסקין, שהיה ממייסדי התוכנית ושמפקח עליה מאז הקמתה ועוקב מקרוב אחר הצלחתה הגדולה בסייעתא דשמיא, פתח בדברי שבח לתוכנית המופלאה.

"כשהתכנסנו לפני קצת יותר משנה", אומר ראש הישיבה שליט"א, "היתה זו תוכנית עתידית, קיוונו שהיא תצליח, לא ידענו איך היא תתקבל בכוללים, ולא יכולנו לשער כמה זמן היא תחזיק מעמד. כיום, יותר משנה אחרי שהתוכנית כבר יצאה לדרך, זאת כבר לא תוכנית עתידית. זאת מהפכה שהוכיחה את עצמה. אנחנו רואים את הפירות שבסייעתא דשמיא כבר נשאה התוכנית, וזה רק מחזק אותנו ונותן לנו משנה כח ועיזו להמשיך הלאה בתנופה מחודשת.

"אני שומע מאברכים, מראשי כוללים, מרבני קהילות, אני שומע על ההתעלות המיוחדת של כל כך הרבה אברכים שמוצאים סיפוק אדיר בקצב הלימוד, שמצד אחד הוא מתחשב בסדר היום של אברך הכולל, ומתמקדת רק בימים בהם יש לימודים בכולל, ומצד שני שומרת על קצב של דף ליום, ומאפשרת לאברכים להגיע להספק מכובד מאוד של מסכת או שתי מסכתות בכל זמן, שאותן הם יודעים על בורין".

ראש הישיבה מדגיש כי הוא מכיר לא מעט אברכים שלומדים, ובאופן כללי הם מחולקים לשתי קבוצות: "ישנם אברכים שבוחרים את 'דף הכולל' כלימוד המרכזי והעיקרי שלהם. הם לומדים את הדף הזה גם בבוקר וגם אחר הצהריים ובערב, בעיון נמרץ, עם ראשונים ואחרונים ואפילו עד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כל אחד לפי דרגתו ויכולותיו.

"וישנם לא מעט אברכים שממשיכים את הלימוד שלהם בעיון כרגיל, בשעות הבוקר, ואת סדר בקיאות, אחר הצהריים, הם

מקדישים ללימוד לפי התוכנית 'דף הכולל', בלימוד של גמרא עם רש"י ותוס', אבל בלי לעיין בראשונים ובאחרונים, אלא אם כן הם הספיקו ללמוד את הדף כולו לחזור ולשנן ועוד נשאר להם קצת זמן פנוי בסופו של הסדר, או בשעות הערב וכדו'.

"אלו וגם אלו עושים חיל בלימודם, והצד השווה שבהם", מסכם ראש הישיבה שליט"א, "שהם מלאים סיפוק והנאה. זה חוזר על עצמו בכל פעם שאני מדבר עם אברך שלומד במסגרת 'דף הכולל', הם פשוט מרוצים, שמחים ומאושרים, נהנים מהספק ומכמות הדפים שהם כבר צברו בתוך שנה אחת בלבד".

במהלך הדיון בבית הגר"ב, נשא דברים גם הגאון רבי אביגדור ברנשטיין, מראשי 'דרשו' וראש ישיבת 'תורת חיים', שסיפר כי משרדי 'דרשו' מאורגנים באופן מלא לטפל בחלק הטכני של קידום התוכנית, כולל תזכורות טלפוניות שיקבל הלומדים החדשים והישנים, וכל מי שבעבר התעניין בתוכנית, גם אם לא החל ללמוד בה בפועל, לקראת תחילת לימוד מסכת ראש השנה.

"הלומדים יסיימו בעזרת ה' את מסכת 'ראש השנה' עם סוף זמן החורף", מדגיש הרב ברנשטיין, "וזה אמור לתת דחיפה גדולה מאוד לאברכים רבים שרוצים להיכנס לתוכנית ולרשום עוד במהלך הזמן הנוכחי הישג חשוב כל כך... סיום מסכת!".

”אם תעצור אברך כולל ברחובה של עיר ותשאל אותו כמה יומי דפגרא יש בשנה, הוא יגיד שיש אולי 60 או 70 ימים כאלו, לכל היותר 100. בפועל מדובר ב-45 אחוז מימות השנה, או במילים אחרות, כ-150”

הרה"ג ר' אהרן אתרוג, ממנהלי התוכנית, מציין בהקשר זה כי בדיוק קודם לכן שוחח עמו ראש חבורה של 'דף הכולל' באחד מחשובי הכוללים: "הוא סיפר לי שההרגשות ששוררת שם בקרב האברכים לקראת הסיום של מסכת שבת, היא עצומה. האברכים מרגישים סיפוק עצום כפי שלא הרגישו מעולם, ומדובר באברכים תלמידי חכמים שכל ימים לנים בעומקה של הלכה".

גם הרה"ג ר' זואל ויסלובסקי, ממנהלי התוכנית, מסכים עם הדברים: "מה שמייחד את התוכנית הזאת שהיא מאוד אינטנסיבית מצד אחד, ומעמידה בפני הלומדים 'מחייב' להתקדם כל יום עוד דף, ומצד שני יש גם 'בין הפרקים', יש את ימי שישי ושבת קודש שבהם הם לא מחויבים ללמוד דף נוסף, והזמן הזה מאפשר להם להשלים 'לסתום חורים' שנוצרו במהלך השבוע, וגם לחזור על הדפים שוב ושוב ולהגיע מוכנים יותר לקראת השבוע הבא. איך אמר לי אברך תלמיד חכם שהצטרף לתוכנית: 'מאז שהתחלתי ללמוד 'דף הכולל' אין לי רגע דל. אני כל הזמן עסוק בללמוד את הדף הקודם, להשלים את החסר ולהתכונן לקראת הדף הבא, כי אני בלחץ שאולי מחר יהיה לי קצת קשה לעמוד בקצב...".

חודש תשרי וחודש ניסן: "שמעתי מכמה ממשתתפי התוכנית שהם היו מאוד רוצים שתהיה מסגרת של חזרה אינטנסיבית בימי בין הזמנים, כדי לחזור על כל מה שלמדו במשך חצי השנה האחרונה, ולסכם את זה במבחן אחד גדול, לפני שממשיכים לחצי שנה נוספת של לימוד ב'דף הכולל'...".

את הדיון נמרח מסכם הגר"ב דיסקין: "חשוב מאוד שיבינו שמדובר בתוכנית שהושקע בה תכנון רב, והרעיון הבסיסי שלה הוא לקדם הספק בקצב מהיר יותר מהקצב הרגיל בכוללים מחד, ומאידך זה קצב שאפשר לעמוד בו בלי לפגוע באיכות הלימוד, ויש גם זמן מיוחד לחזרות והעמקה נוספת למי שחפץ בכך.

"נקודה נוספת, חשובה לא פחות", מוסיף הגר"ב שליט"א, "היא נושא הגיוון. כשקצב הלימוד הוא חמישה דפים בשבוע, לא כולל ימי בין הזמנים וכדו', יש בעיה שאפשר להישאר בסדר אחד, כמו סדר מועד או סדר נשים וכדו', במשך ארבע שנים. זה יכול לגרום לסוג של התנוונות חלילה, ולכן ראינו לנכון לעשות 'תכונת דילוגים', כך שאחת לשנתיים פחות או יותר, מתחלף הנושא, בין סדרי הש"ס השונים, ולאחר כשבע וחצי שנים, יהיה מחזור חדש של דילוגים במסגרתו יילמדו המסכתות שהפעם אנחנו מדלגים וכך בסייעתא דשמיא נזכה לסיים את הש"ס כולו בתוך 15 שנות לימוד, עם עמל ויגיעה, בלימוד יסודי ובקצב מהיר יחסית. ולוואי ונזכה שיתרבו הספסלים, ושכבר בסיום של מסכת ראש השנה, בסוף זמן חורף הנוכחי, כבר יהיה מניין המסיימים כפול כהנה וכהנה לעומת המסיימים של מסכת שבת".

מי שמלווה את התוכנית עוד מלפני הקמתה, הוא הרה"ג ר' חיים קריזר, שהיה בין מסדרי לו הלימוד, והחלוקה של המסכתות.

"באחרונה שוחחתי עם אברך יקר, תלמיד חכם אמיתי, שסיפר לי בשיחה שהיתה לנו בארבע עיניים, שהוא מעולם לא סיים מסכת, בכל שנותיו בשיבה ובכולל, והסיום של מסכת 'ברכות' בתוכנית של 'דף הכולל' היה הסיום הראשון בימי חייו!!!

"יש משהו מדהים שאנשים לא שמים לב, עד כמה ה'יומי דפגרא' תופסים נתח נכבד מאוד מהשנה שלנו", מוסיף הרב קריזר.

"אם תעצור אברך כולל ברחובה של עיר ותשאל אותו כמה יומי דפגרא יש בשנה, הוא יגיד שיש אולי 60 או 70 ימים כאלו, לכל היותר 100.

"בפועל מדובר ב-45 אחוז מימות השנה, או במילים אחרות, כ-150 ימים בשנה. החשבון הוא מאוד פשוט, יש כשלושה חודשי בין הזמנים, וגם בימות הזמן יש ימי שישי ושבת, אם נוסף את חנוכה ופורים ול"ג בעומר וחג השבועות וימי הצומות וכו', נגלה שמדובר בהרבה מאוד ימים, 45 אחוז מימות השנה. בתוכנית 'דף הכולל' הנושא הזה מתחדד, ויש תוכנית לימוד מיוחדת גם ליומי דפגרא".

"אכן מדובר בנושא שלא שמים לב אליו" אומר הגר"ב דיסקין שליט"א. "רבי חיים שמואלביץ כבר היה מעורר על כך ואמר שמי שמרפה ידיו מלימוד התורה רק ביומי דפגרא, מפסיד כמעט חצי מימות השנה".

במהלך השיחה הציע הרה"ג ר' ברוך מרדכי קמפה, מכותבי המבחנים ב'דף הכולל', להוסיף מבחן מסכם שיערך אחרי בין הזמנים של

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

אחת מחוויות הילדות שמעוררות בי עד היום כיסופין וערגה, היא שיחותיו של המשגיח הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל. בכל שבת ושבת, בפניא דמעלי שבתא, היה אבי מורי זצ"ל מזדרז לסיים את הסעודה השלישית ומאיץ את צעדיו אל חדר האוכל של הישיבה, שם נמסרה אז השיחה הקבועה של המשגיח

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הקדוש בעל ה'באר משה' מאז'רוב זצ"ל, שהיה מגדולי הדור ממש, הצביע לי פעם על שיחה אחת של המשגיח ואמר: 'זה קטע שלקוח מ'עץ חיים', זה יסוד שמופיע בספר קבלה פלוני, זה מופיע בספר קבלה אלמוני...', ומדבריו למדתי כי כל שיחה של המשגיח הייתה בנויה בעמקות גדולה. ואלו אנו כשמסתכלים על שיחותיו - נראה לנו שכתובים שם דברים פשוטים, יציאת מצרים ואמונה, דברים מפורסמים ונדושים. זאת משום שהכל מכוסה במעיל של פשטות. "המשגיח היה אומר את מה שהוא חי, מבלי צורך להרשים את השומעים בדברים מיוחדים".

כמה נכונה היא ההגדרה הקולעת הזאת!

בזמנו כשמעתי את השיחות לא הבנתי את עומקן, רק ראיתי דמות חיה שהשפיעה יראת שמים, וזעקה את המילים הפשוטות והידועות, ותו לא. אך לימים, כשהתבגרתי ושחזרתי את אשר ראיתי ושמעתי, הבנתי כמה הכרת הטוב חב אני לאבי, שטרם לקחת אותי עמו לאותן שיחות.

מלבד המראה המפעים שחדר בי עמוקות, הרי גם מסריו הנוקבים שהיו נראים לנו בזמנו דברים נכוחים ופשוטים, ככל שמשמשנו בהם - מצאנו טעם ונופך חדש בהבנת ההתרחשויות של יציאת מצרים. הם הביאו אותנו להסתכלות מחודשת על העניינים היסודיים ורמי המעלה של האמונה, ודבר שפתים אך למחסור.

אחד מתלמידי המשגיח מתאר את עניין 'יציאת מצרים', בהיכלה

אחת מחוויות הילדות שמעוררות בי עד היום כיסופין וערגה, היא שיחותיו של המשגיח. בכל שבת ושבת, בפניא דמעלי שבתא, היה אבי מורי זצ"ל מזדרז לסיים את הסעודה השלישית, ומאיץ את צעדיו אל חדר האוכל של הישיבה, שם נמסרה אז השיחה הקבועה של הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז'. היה חשוב לו שאנו הילדים נתלווה אליו, כדי שגם אנחנו נספוג מאותו מקור השראה עילאי ומקודש.

כילד צעיר לימים, אכן לא הבנתי כמעט דבר, אך גם אני חשתי את עצמי כמי ששותה את דברי המשגיח, משום שהלהט בדיבורו, הרצינות המיוחדת, הקול הרוטט והומה ביראת שמים זכה וטהורה, חדרו לעצמותינו וגרמו לנו להתרומם לפסגות אחרות.

עדיין מהדהדות באוזני מילים מסוימות בשיחות, אותן היה המשגיח חוזר ושונה פעם אחר פעם בהברה פולנית נוקבת ובנהמת לב, תוך כדי דפיקה עזה על הסטנדר: "אמונה!" "יציאת מצרים!" "תורה!" "תפילה!"...

דבר פלא היה אצל המשגיח. למרות שבמבט שטחי היה נראה כי הוא מדבר דברים פשוטים ומוכרים, השפעתו על מגוון השומעים הייתה עזה ביותר; על תלמידי חכמים שנמנו בין גדולי הדור, לצד אנשים פשוטים, בחורים צעירים ואף ילדים. כולם, כל אחד לפי רמתו והבנתו, מצאו טעם בשיחותיו וחשו שהן דבר מרומם ומלהיב. הגאון הצדיק רבי שלמה וולבה זצ"ל, עמד על נקודה זו בהספדו בישיבת 'באר יעקב', והסביר זאת כך:

היתה לו למשגיח פשטות מיחדת אותה ינק ממרן ה'חפץ חיים' זצ"ל. אצל ה'חפץ חיים' ראו פשטות שהסתירה את העמקות והגדלות העצומה. כל המעלות הגדולות הוכנסו בתוך הפשטות. הנה בעת דרשתו המפורסמת של ה'חפץ חיים' במעמד ה'כנסיה הגדולה', ישבו גם ארזי הלבנון: רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי, רבי מאיר שפירא ועוד מגדולי ומאורי הדור, וכלם שמו אזניים כאפרכסת לשמוע כל הגה שיצא מפיו. כל אחד שמע מה שהוא היה צריך לשמוע, ומה שהיה מסוגל לשמוע. הגדולים שמעו חדשים עצומים ונפלאים והתפעמה רוחם, ואלו האנשים הפשוטים שמעו דברים פשוטים.

"כך גם היה אצל רבינו המשגיח", השווה הרב וולבה. "הפשטות בדברים לא היתה באמת פשוטה כל עיקר. אדרבה, הרבי הגאון

של ישיבת פוניבז' בחיי חיותו של המשגיח, כך:

"מי שזכה להסתופף בהיכלא קדישא ישיבת פוניבז' בתפארתה, חש בעליל כי זכירת יציאת מצרים היא עיקר בדת, ולא די שלא תשכח מעמנו כשמזכירה פעם בשנה בסדר ליל הפסח, אלא תמיד לא ימיש זכרונה מלבנו.

"כשהיה מגיע זמן קריאת התורה בפרשיות שובבי"ם, כבר מפרשת ויגש חשו כי הגיע הזמן לרכוש 'פספורט' ליציאת מצרים... באולם הישיבה הדהד מה שאמרו בקלם כי יציאת מצרים בגדר אב לבניין הרוחני המורכב והשלם של עם ישראל ואת הכל יש לייסד על גבי פרשיות אלו... וכמה מרוממת היתה הרוח בישיבה הקדושה - תחת כנפי הוד כבוד המשגיח, כאשר כל באיה חשו שזכרון יציאת מצרים הוא מעיקר תורתנו ומיסודות חינוכנו".

ואכן בכל שנה, כאשר באים שוב לקרוא את הפרשות של חומש שמות, צפה ועומדת מול עיני דמותו

הטהורה של המשגיח. הוא וחומש שמות היו תרי רעין דלא מתפרשין. בחומש שמות מפורשות כל נפלאות השם במצרים וכל יסודות האמונה, וכך גם המשגיח השקיע את עיקר עבודתו הרוחנית באמונה ואמונה ושוב פעם אמונה, וראה נחיצות תמידית ויום-יומית לעורר ולהחיות בו ובשומעי לקחו את יסודותיה ועיקריה!

כל יום ויום בפני עצמו, חי המשגיח את יציאת מצרים באופן חושי, טרח עמל ויגע בתמצית כוחותיו לתקוע זאת כמסמרות בלב, משומעי לקחו ותלמידיו דרש ותבע כל העת - לבסס את כל מהלך החיים על יציאת מצרים ולאורה.

כדי לקבל מעט מושגים מהי אמונה יום-יומית, במהלך חייו של המשגיח וחיבורו התמידי עם עניין יציאת מצרים, נספר את עדותו הנפלאה של מקורבו, הגאון הצדיק רבי מנחם מנדלסון שליט"א. רבי מנחם נמנה על תלמידיו הוותיקים של המשגיח, שזכה לשמוע את שיחותיו בקביעות עוד בימים בהם שימש כמנהלה הרוחני של ישיבת 'מיר' בירושלים. לאחר השיחה היה זוכה רבי מנחם להסיעו ברכבו חזרה לבני-ברק, והיו הן עבורו שעות של קורת רוח במחיצתו. רבי מנחם הוציא לאור לאחרונה את הספר הנפלא 'עבודת יחזקאל', מרשימותיו ומחברותיו מאותן שנים.

כה מספר רבי מנחם:

בתקופה בה התגורר המשגיח בבני ברק, נודע לו כי אחיו המבוגר ממנו עלה לארץ ומתגורר במושב זקנים בתל-אביב. היה זה לאחר שנים רבות שלא התראו זה עם זה. אחיו נמשך לחסידות ונעשה חסיד נלהב, ואלו המשגיח נמשך ל'קלם', ונעשה ברבות הימים

לפאר גדוליה ויוצקי מימיה, ולראש מוסרי משנתה לדורות עולם. המשגיח, שידע כי רבי מנחם נוסע בכל יום לכולל ידוע בתל-אביב, הממוקם סמוך לאותו מושב זקנים, ביקש ממנו אם יוכל להואיל בטובו להיכנס לאחיו ולמסור לו דרישת שלום בשמו. רבי מנחם הסכים כמובן בחפץ לב, ונכנס למושב הזקנים בשליחות המשגיח. האח שמע והתרגש, והחליט להטריח את עצמו לנסוע לבני-ברק לבקר בבית אחיו המשגיח.

כשחזר מהביקור אמר האח לרבי מנחם: "אמנם שמעתי כי אח שלי הצליח מאוד בליטא, אבל עד כדי כך לא ידעתי!". בפורים הגיע האח שוב בפעם השניה, ואחר כך הגיע פעם נוספת, שלישיית במספר.

רבי מנחם היה עד לפגישה השלישית, ולדבריו הפגישה התנהלה כך: האח נכנס ואמר למשגיח ווארט, אך המשגיח לא קיבל את הדברים. לאחר דקת דומיה, הסתכל המשגיח בחביבות על אחיו ושאל אותו בנועם: "היודע אתה שיש בורא עולם?" - "כן, ודאי!", השיב האח. "מהיכן אתה יודע? מנין לך שיש בורא עולם?" - שאל המשגיח שוב. התבלבל האח ולא ענה.

אמר לו המשגיח בנחרצות: "מה הפרוש מהיכן אני יודע? אני אמר לך מהיכן אני יודע! כי הייתה יציאת מצרים! והוא הרי הוציא אותנו ממצרים!..."

נפלא!

ואספר עוד סיפור: בתקופה בה למדתי בישיבת רוז'ין לצעירים בבני-ברק, מונה לעמוד בראשות הישיבה הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל, מפארי גדולי ירושלים. הוא השפיע רבות על התלמידים בשיעוריו ושיחותיו הנפלאות, וחלק מדברי מוסריו הנעימים עומדים עדיין חיים לנגד עיני עד היום. ביותר השפענו מענוונותו הגדולה שלא ידעה גבולות, ומהביטול המוחלט שהתבטל בפני גדולי וצדיקי הדור.

רבי חיים סיפר, כי כאשר נכנס פעם עם אחיו, הגאון רבי יהושע העשיל ברים זצ"ל, ראש ישיבת רוז'ין, אל מעונו של המשגיח, וביקש ממנו כי יאות להשמיע בפניהם דברי חזק, בתחילה סרב המשגיח להיענות לבקשה, אך לאחר שהפצירו בו שוב, התכופף המשגיח בתנועה המורה הכנעה, ואמר בקול נחרץ:

"אני שואב חיזוק על ידי התבוננות במצבי קודם יציאת מצרים, ועל מצבי לאחר יציאת מצרים. זה החיזוק הגדול ביותר עבורי! אינני זקוק יותר לשום חיזוק נוסף!..."

רבי חיים הדגיש אז, כי הביקור בבית המשגיח לא היה סמוך לחג הפסח או בתקופת שובבי"ם, כאשר כולם עוסקים אז בענייני יציאת מצרים, אלא זו הייתה תגובתו סתם כך ביום בהיר.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

ויהי אך גמרתי להלבישם, הזדעזעתי לשמוע שהרב שבקושי יכול היה להניע את שפתיו מרוב חולשתו, שאג בגבורת ארי: "זה דוקר... זה דוקר... זה דוקר..." מיד כשגמרתי להלבישם, שוב שאג בקול גדול: "זה דוקר... זה דוקר... זה דוקר..."

הרב ישראל ליוש

ביום י"ט בטבת חל יום היא"צ של הגאון רבי אריה ליה הלר זצ"ל, ה"ה בעל ה'קצות החושן'.

רבי אריה ליב נולד בשנת תק"ה בעיירה קאלוש שבגליציה לאביו הגאון רבי יוסף זצ"ל. עוד בשחר ילדותו חיבר את הספר הנודע 'שב שמעתתא'.

בצעירותו כיהן ברבנות בעיירה רוז'ניאטוב בגליציה ובשנת תקמ"ח התמנה לרבנות בעיר סטרי.

נתפרסם מאוד כבר בצעירותו בזכות הספר 'קצות החושן' שנתקבל מאוד בעולם התורה, והוא אבן פינה ויסוד בעולם הישיבות.

לעת זקנתו חיבר את הספר 'אבני מילואים' על שולחן ערוך חלק אבן העזר, שיצא לאור ע"י בנו לאחר מותו.

גאונותו העצומה בתורה, באה לידי ביטוי בשלושת ספריו הגאוניים שקנו שביתה של ממש בעולם התורה בכלל ובעולם הישיבות בפרט, כמעט כל סוגיא מהסוגיות הנלמדות בהיכלי הישיבות זקוקה לביאורו, אם מספרו רב הכמות והאיכות ה'קצות החושן', או מספר 'אבני מילואים' על שו"ע אבן העזר, ואפילו הספר 'שב שמעתתא' שנכתב על ידו בגיל הילדות והשחרות, טרם היותו לאיש, כעדותו בהקדמה, נלמד בשקיקה ע"י גאוני הדורות בעסקם בענייני ספקות וחזקות.

משרות רבנות שונות נשא בימי חייו בעל ה'קצות החושן', אך מעל הכל החשיב את פועלו בחיבורו ה'קצות החושן', מבחינתו זה היווה את מרכז עולמו התורני, הרבה יותר ממשרותיו התורניות שנטל על עצמו רק בהכרח עול הפרנסה שנפל עליו כאשר אחיו הגאון רבי מרדכי, שהיה רגיל לפרנסו, ירד מנכסיו.

הספר 'קצות החושן' התקבל בעולם התורה כולו, יותר מספר אבני מילואים, אף שנכתב בגיל יותר מאוחר. ובהזדמנות כאשר נשאל על כך, ענה: "את ספרי 'קצות החושן' חברתי בשנות עניותי, ואילו את ספרי 'אבני מילואים' חיברתי כאשר פרנסתי רווחה לי..." ואכן מסופר שלגודל עניותו לא היה בביתו שולחן, ובמקומו הניח

"וַיִּקְרָא מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִילֵדוֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מִדּוֹעַ עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּחֲיִין אֶת הַיְלָדִים" (שמות א', י"ח)

מובא בשם הגאון בעל ה'קצות החושן' זי"ע [לא מצאתי הדברים בספריו] שמבאר את המו"מ בין המילדות לפרעה, עפ"י דברי הרא"ש (נדרים כח א) שדינא דמלכותא מחייב רק כאשר המלך גזר הגזירה לכל בני עמו בשווה, אבל אם נגזרה גזירה לחלק מהעם, אין הדין מחייב אף את הנגזרים.

אם כן, פרעה טען למילדות: "כיצד אתן עוברות על מצוותי ומחיות הילדים, והא קיי"ל דדינא דמלכותא דינא?"

על זאת ענו לו: "כי לא כנשים המצרות העבריות..." כלומר, אין גזירתך מחייבת אף את העבריות, שהרי לא גזרת כן אף על המצרות..."

לכן מיד גזר פרעה אף על המצרות כדכתיב: 'ויצו פרעה לכל עמו לאמור, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו...', כי הבין שאם לא יגזור על כל העם, גזירתו לא תחייב אף את העבריות.

קרש על גבי כמה חביות, עליו היה לומד וכותב את דברי תורתו. בימי החורף העזים בהעדר כסף לחימום הבית, היה יושב במיטתו ומתחמם תחת הכסת, ופעמים שהדיו ששימש לכתבת הקצות החושן היה קופא, וכדי למנוע זאת, היה מחזיק את הדיו תחת הכרית, וכך היה יושב וכותב את הספר 'קצות החושן'.

כאמור, הספר 'קצות החושן' התקבל בהתלהבות מרובה בכל בתי המדרש בישראל, הן נתמלאו אורה, אור יקרות מאור התורה הבוהק, ורבים מגדולי התורה כאשר הגיע הספר לידם הסתגרו בחדרם ימים אחדים, עד אשר עברו עליו מכריכה לכריכה ושתו בצמא את דבריו. גם לידי הגאון רבי משום איגרא זצ"ל הגיע הספר, והוא למד את כולו במשך כמה ימים, עד שמרוב גאונותו הבין את דרך לימודו של בעל 'קצות'...

מסופר כי פעם הגיע בעל 'קצות החושן' ל'פרשבורג' עם ספריו, ונכנס לבקר את רבי משולם איגרא, כדרכם החלו לדבר בלימוד, וה'קצות החושן' העלה קושיא בדברי הרמב"ם. עוד טרם הציע את תירוצו, הקדימו רבי משולם ואמר: "נראה שכבודו יאמר כך לתרץ את הרמב"ם..." ואכן קלע למטרה, כי באמת כך כיוון 'קצות החושן' ליישב. בהתפעלותו אמר לו 'קצות החושן': "הנה אני עוסק כעת בחיבורי על חושן משפט חלק ב', למה לי להתייגע עליו כל כך, יאמר לי כבוד גאונו מה שאחדש..."

רבי משולם איגרא חש כי חלשה דעתו של בעל 'קצות החושן' מכך, והיטב חרה לו על כי ציער אותו, ובשל כך קיבל על עצמו להתענות שני וחמישי בכל ימי חייו.

כשבעל הקצות נושא את כתביו מתחת לחופה... "וכאן התפרץ הרב קפלן בבכי מרגש... הנה אתם רואים איך התייחסו גדולי הדור ל'קצות', ומכאן נבע הרצון שלי בהגיעי לארץ הקודש להחזיק בידי את אותו 'ספר תורה', ה'קצות החושן'..."

הגאון רבי אפרים זלמן מרגלית זצ"ל בעל ה'בית אפרים', מטה אפרים ו'יד אפרים' ועוד, מלבד היותו גדול בתורה, אף היה עשיר גדול. ורב חשקו היה לבקר בביתו של בעל 'קצות החושן' שהכירו מכתביו וממכתבים שהחליף עמו.

פעם נזדמן לביתו, ונחרד מגודל עניונו של בעל 'קצות' ומדירתו הרעועה. ובכל זאת, שני גדולי עולם שקעו שעה ארוכה בדברי תורה. כשנפרדו נאנח בעל 'קצות החושן'. רבי אפרים חשב שאנחתו היא על מצבו החומרי הקשה, ולפלא היה בעיניו, כי שמע כל העת שבעל 'קצות החושן' כלל לא שת ליבו למצבו החומרי.

הוא שאל אותו: "מדוע נאנח כבודו?" "על כבוד התורה אני נאנח... אילו היה כבודו רק עשיר מופלג בוודאי לא היה מטריח את עצמו לבוא ולבקר בביתי הדל והעלוב. אולם הואיל וכבודו הוא גם אחד מגדולי הדור הטריח את עצמו ובא אלי, משום שנדמה לכבודו שגם אני תלמיד חכם גדול וחשוב, אבל אני היודע את מיעוט ערכי, יודע שכבודו בא לחינם, ועל כך אני נאנח ששר התורה טרח לחינם, ויש בכך משום פגיעה בכבוד התורה..."

"וְהִנֵּה הַסֵּנָה בְּעַר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנָה אֵינָנוּ אֶכְל" (שמות ג', ב')

ביאור נפלא נמצא בהקדמת בעל 'קצות החושן' לספרו 'שב שמעתתא', להתגלות הקב"ה למשה רבינו בסנה הבווער שאינו אוכל.

ההבדל בין הנשמה טרם ירידתה לגוף האדם, לאחר ירידתה לעולם החומר, משול להבדל בין בור מים למעיין מים חיים. כאשר הנשמה למעלה בעולם הנשמות, היא משולה לבור מים שאינו מתמלא מעצמו אלא ע"י אחרים, כי למעלה אין כח ואפשרות לנשמה למלא את עצמה, מילויה מתאפשר רק על ידי אחרים. אך כאשר היא יורדת לעולם הזה אל גופו של האדם, היא משולה למעיין מים חיים שנובע מעצמו, שוב אינה מקבלת מתנת חיים [נהמא דכיסופא]

אלא ממלאת את עצמה ע"י האדם העוסק בתורה ובמצוות. בזאת, מעלת בני האדם יתירה מן המלאכים, כי בבריאתם ניתנה להם האפשרות למלא את נשמתם כמעין הנובע, ולא להשאירה למעלה בעולם המלאכים, כבור מים, שאינו מתמלא מעצמו כלל.

אך אופן המיזוג בין הנשמה הרוחנית לגוף החומרי, השתנה כאשר חטא אדם הראשון. בתחילת בריאת האדם היה האדם רוחני לגמרי, והגוף החומרי לא התנגד לרוחניות כלל. הוא נתן, כביכול, לחלק הרוחני לפעול כדרכו, בלי לעמוד בדרכו ולהפריע לו ע"י תאוותיו הגשמיות. עד שחטא אדם הראשון וגרם בך שכוחות החומר

סבי, הגאון רבי יהושע שקלאר זצ"ל הביא באחד ממאמריו את עדותו של הגאון רבי שמחה הכהן קפלן זצ"ל רב העיר 'צפת': "כשבאתי לארץ, סיפר הרב קפלן, לא היה בידי כי אם סכום כסף קטן, ובכל זאת הדבר הראשון שקניתי היה ספר 'קצות החושן'.

"ולמול תמיהתי, כותב הרב שקלאר, מדוע דוקא ספר זה? התחיל להביע בקול רם וברגשות של בכי ממש את גדלותו של 'קצות' ואת חשקו הגדול בלימוד התורה מתוך עניות, ואף סיפר סיפור מרגש, שאולי התפרסם, אך לגודל התרגשותי מבכיותיו של הרב קפלן, נחרט הספור היטיב בזכרוני, ואספר אותו כפי ששמעתי ממנו....

"כאשר בא בעל 'קצות' אל אחד מגדולי הדור, בעל ה'ישועות יעקב' לקבל ממנו הסכמה על ספרו, ביקש ממנו שישאיר את תכריך כתביו, ולמחרת יבוא לקבל את ההסכמה.

למחרת יצא כרוז בעיר מטעם רב העיריה שכל אנשי העיר מוזמנים להשתתף ב'הכנסת ספר תורה' שיתקיים בערב ברוב פאר והדר.

בין הקהל הגיע גם האורח בעל 'קצות החושן'. והנה החופה כבר מוכנה לכניסת ספר התורה החדש, ולמרבה הפליאה רואים שרב העיר מתקרב לבעל 'קצות' ובידו כתביו, אוחזו בידו ומכניס אותו עם כתביו אל תוך חופת ספר התורה, ומכריז לכל אנשי העיר הנה זהו הספר תורה החדש... וכך עברו לאורכה ולרוחבה של העיר,

מיד כשגמרתי להלבישם, שוב שאג בקול גדול: "זה דוקר... זה דוקר..."

תיכף הבנתי שלא מדובר בדקירות גוף רגילות והרהרתי שמא הם שעטנו... ואכן לאחר בדיקה גיליתי שאכן גרבי הצמר היו תפורים בחוטי פשתן...

יראתו קדמה לחכמתו, כפשוטו ממש, כפי שהעיד עליו הגאון בעל ה'דברי חיים' מצאנז ז"ע, שספרו ה'קצות החושן' התקבל כל כך בעולם התורה כולו, משום שלימודו היה ביראה גדולה, וקודם שישב ללמוד היה הולך לחדר מיוחד לעשות תשובה בבכייה עצומה ובבקשה שלא יהיה לימודו בכלל 'ולרשע אמר מה לך לספר חוקי', וחזר על הפסוק הזה כמה וכמה פעמים.

מפורסם סיפורו של הגאון רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל בשם זקן אחד שזכה להכיר אחד מתלמידי ה'קצות' שסיפר לאותו זקן:

"כשלמדתי אצל מורי ורבי בעל ה'קצות החושן' והגיע הזמן בו עמדתי לשוב לביתי, נכנסתי אל הקודש פנימה להתברך מפי מורי ורבי, כשאמרתי לו שבאתי להיפרד ממנו, לא אמר לי מאומה, רק תפס את ידי בידו הקדושה והטהורה והחל לומר בקו מתוק מילה במילה את הפסוק 'שמח בחור בילדותך ויטיב לבך בימי בחורותיך, והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך', וכאן הפסיק לרגע קט, ומיד החל לזעוק בקול זעקה כשהוא מנענע את ידי בחוזקה, ומטעים באיטיות כשפניו לוהטות באש קודש: "ודע... כי... על... כל... אלה... יביאך... אלוקים... במשפט...!"

התלמיד סיים את סיפורו ואמר: "שנים רבות עברו מיום זה, ועדיין יש בליבי פחד איום ונורא לעבור על נדנדוד קבל של עבירה, חלילה... באוזניי עדיין מהדהדות קריאתו של הרבי 'ודע... יביאך... במשפט...'"

הנהיג את צאן עדתו ללא חת ומורא, בהקפדה מלאה על כל קוץ ויוד בכללי ההלכה וההשקפה, לא נשא פנים לאיש ואף לא לשלטונות שלעיתים עמדו מולו בהתנגדות.

פעם אירע שערך גט כריתות לבתו של פורק עול, גברא אלימא, שהיה מקורב למלכות, והלה הלך רכיל אצל השלטונות שהוא מנהיג את עדתו כלבבו כנגד השלטונות. ה'קצות החושן' נלקח למאסר, אך עד מהרה נוכחו השלטונות בצדקתו שמנהיג את קהילתו על פי דת ישראל, ללא כוונה רעה נגד השלטונות ושחררו אותו ממאסר, ובקשו את סליחתו.

לעיתים היה בעל ה'קצות החושן' מבקר בעיר הולדתו 'קאליש', ובכל פעם היה פותח את ביקורו בבית המרא דאתרא. באחד מהביקורים

מעורבים עם הרוח, ומתנגדים ונלחמים אחד עם רעהו. אך גם אחר החטא, יש שני מיני מיזוגים בין החומר והרוח והוא תלוי בהתנהגות האדם בעולם הזה. האדם שהולך אחר תאוותיו החומריות, יוצר בריה חדשה שמערבת בתוכה חומר ורוח. לעומתו, האדם השלם והצדיק, ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, הרי הוא מפריד את הרוח משקיעתה בחומר, וגורם שלא תהיה זו התערבות גמורה בין שני החלקים, אלא שכונת גרידא, הרוח רק שוכנת בתוך הגוף החומרי.

שני צורות המיזוג בין החומר ובין הרוח, יבואו לידי ביטוי במוות האדם, כאשר שני חלקים נפרדים, כדברי שלמה המלך בקהלת (יב ז) 'וַיֵּשֶׁב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ פְּשִׁיחָהּ וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָה'. הפרדה זו צריכה להיות מוחלטת וברורה, שכל חלק ילך למקומו, הגוף אל העפר, והרוח אל האלוקים, מבלי לגרור איתו חלקים מהחומר השני, ורק מי שהשכיל להפריד בין הרוח והחומר, כאשר הנשמה היתה בתוככי גופו, ולא עירבם ליצירה אחת, ייקל עליו להפרידם לגמרי, כאשר הוא ישיב את נשמתו למקומה. ואילו מי שגם בחייו לא הפריד ביניהם, וחי חיי רוח מעורבים עם החומר, יקשה עליו להפרידם במוותו, כאשר הנשמה חוזרת למעלה.

עתה, אחר דברי הקדמה אלו, מבאר בעל ה'קצות החושן' את ענין התגלות הקב"ה למשה בסנה באופן נפלא: שונה היא אש של מעלה מאש של מטה, אש של מעלה אינה מכלה ואינה שורפת, לעומתה אש של מטה מכלה את כל מה שהיא מלחכת, כי אש של מעלה היא רוחנית, ואינה מתחברת כלל עם עצמים גשמיים וחומריים, ועל כן היא אפילו אינה שורפת אותם, מה שאין כן, אש של מטה, כיון שהיא גשמית, היא מתחברת עם העצמים הגשמיים כמוותה, מתגברת עליהם ושורפת אותם.

זו היתה כוונת הקב"ה בהתגלותו ע"י הסנה הבוער שאינו מתאכל, לרמוז למשה רבינו שמעלת נשמתו היא כמעלת האש של מעלה, שאינה מתערבת עם החומר, ואף כאשר ירדה לשכון בעולם הזה, עולם החומר, עליו לשומרה במעלתה העליונה ולא לערב אותה עם החומר, כמאמרו: 'של נעליך מעל רגליך', בכל עת אשר יבוא אל הקודש, עליך להפשיט את בגדי החולין הגשמיים, ולבדל את הנשמה הרוחנית מהם.

מי לנו כבעל הדברים שחי כל חייו לאורם. הוא השכיל אל נכון להבדיל בין הרוח ובין החומר, טיפח וריבה את רוחניותו ורק שיכנה בגופו החומרי, ולא ערבם כלל, ומלבד גאונותו העצומה ושקיעותו העמוקה בתורה, יעידו על כך מעט סיפורי היראה שמצאנו בכתובים, הגם שהם טיפה מים יראתו הגדולה...

תלמידו שזכה לשמשו בסוף חייו, סיפר: "כאשר מורי ורבי נחלש ושכב באין אונים, הלבשתי לו את הגרביים, ויהי אך גמרת להלבישם, הזדעזעתי לשמוע שהרב שבקושי יכול היה להניע את שפתיו מרוב חולשתו, שאג בגבורת ארי: "זה דוקר... זה דוקר..."

מרוב בהלה חשבתי לתומי שלא הלבשתי אותם כראוי ומיד נגשתי והפכתי אותם לצד השני, אולי הלבשתי אותם הפוך... אך גם כעת,

טריליון ושישים וארבע אלף ושלוש מאות ביליון!!

למי שייך המספר הבלתי נתפס הזה?

"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרֵימָה" (שמות א', א')

ופירש רש"י - "אעפ"י שמנאן בחייהן בשמותם חזר ומנאן במיתתן, להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם".

והקשה ה'שפתי חכמים': מהי החיבה הגדולה שהמשילם לכוכבים? מה הגדולה המיוחדת שבכוכבים?

ויש שבארו באופן נפלא, בהביאם דברי הגמרא: 'אמר הקב"ה לכנסת ישראל י"ב מזלות בראתי ברקיע, ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלושים חיל, ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלושים לגיון, ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלושים רהטון, ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלושים קרטון, ועל כל קרטון וקרטון בראתי לו שלושים גסטרא, ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי בו שלש מאות ושישים וחמשה אלפי כוכבים" וכו'.

ובספר 'תקופת החמה' להגרי"מ טוקצינסקי זצ"ל חישוב מספר אסטרונומי זה, ויצא לו חשבון בלתי נתפס - **1,064,340,000,000,000,000 טריליון ושישים וארבע אלף ושלוש מאות ביליון**.

אחרי ידיעת מספר מבהיל זה, הרי שדברי הנביא ישעיה שאמר: "לכולם שמות יקרא" מפליאים! הקב"ה קורא שם לכל כוכב וכוכב, וכל שם הוא מהות של פעולת אותו כוכב הממונה על פעולה מסויימת בבריאה, והנה הקב"ה מוציא במספר צבאם ולכולם שמות יקרא, מבהיל! כ"כ הרבה כוכבים ולכל אחד יש שם ולכל אחד תפקיד, וכל אחד הקב"ה קורא לו בשמו ומיעדו לתפקיד מסוים... מעתה כשאומר לנו הקב"ה שהמשילנו לכוכבים, נבין עד כמה גדולה היא חיבתו לעמו ישראל, כ"כ הרבה אנשים ולכולם שם ותפקיד, ואין אחד נעלם ונפגם בחיבתו מפני ריבוי הפרטים, והוא מונם וסופרם ככוכבים עוד ועוד להודיע גודל חיבתם.

וזה בא ללמדנו, שאל יאמר שום אדם - מה אני ומה מעמדי, הרי אני גרגיר קטן בתוך כל יושבי תבל, מה כבר יכולים לפעול מעשי מטוב ועד רע? זו הרי מחשבת פסול!! שהרי הקב"ה המשיל את עם ישראל לכוכבים, לומר, כי כל אחד הוא אחד ויחיד בתוך האין סוף, ויש לו תפקיד ותכלית, ואסור לו לחשוב מחשבות הבל, של מה אני ומה פעלי (אוצרות התורה).

מסופר על ר"מ באחת הישיבות הגבוהות בארה"ב, שנפש כמנהג המקום בהרים בימי בין הזמנים, וישב ולמד בבית המדרש המקומי.

הוא שם לב ליהודי מבוגר שישב ולמד בהתמדה גדולה ובקול נעים, מתוך גמרא בהוצאת 'שוטנשטיין'. הוא הבחין שאותו יהודי מתקשה בלימודו, ומנסה בכל כוחו להבין את דף הגמרא יחד עם הביאור המצורף, דבר שלא מנע ממנו להראות אותות של שמחה ושביעות רצון מלימודו.

בשלב מסויים התפתחה שיחה בין שניהם, וכך במהלך הזמן נהפכו לידידים הנפגשים בכל יום בבית המדרש. אותו יהודי מבוגר סיפר לר"מ, שבגופו מקוננת מחלה חשוכת מרפא. "כל הפרופסורים בעולם התייאשו מלנסות לרפאני, אך אני שש ושמוח כי לפני מספר שנים זכיתי להתקרב ליהדות, ולטעום מטעם לימוד התורה, והלימוד הזה של דף הגמרא ממש מחייה אותי! אני אמנם מתקשה בהבנת הגמרא, בגלל שלא זכיתי לכך כל ימי - אבל בעזרת הגמרא המבוארת אני מצליח להבין את דברי הגמרא, לפעמים בקושי רב, אבל בסוף כל עמוד גמרא אני מרגיש רוממות מיוחדת, וכך אני מצליח להשכיח ממני את הדאגה מהמחלה המקננת בגופי".

וכך הם הפכו כמעט לחברותא, כשהר"מ עוזר לאותו זקן בהבנת דברי הגמרא שהוא התקשה בהם. אלא שיום אחד נכנס אותו ר"מ לבית המדרש, וראה את היהודי הזה יושב מדוכדך ועצוב, "מה קרה?", הוא שואל אותו.

"ישבו כאן לפני כמה זמן קבוצה של תלמידי חכמים, ודברו ביניהם בלימוד התווכחו והתפלפלו בהבנה עמוקה ובבקיאות עצומה... ומראה זה גרם לי חלישות הדעת גדולה, מי אני ומה שווה לימודי? הרי יש בעולמו של הקב"ה כ"כ הרבה תלמידי חכמים, הלומדים בהבנה ובעמקות ויודעים את התורה, מה שווה בפניו הלימוד האיטי שלי, כשבקושי אני מצליח לסיים דף גמרא באופן מושלם ומובן".

דכדוכו נשמע עמוק עמוק מתוך ליבו...

חשב הר"מ בליבו: 'מה אענה לו כדי להרגיע את רוחו?'. ואז נצנץ במוחו רעיון, ממש השגחה פרטית. חייך אליו ואמר לו: "בוא תראה ידידי, איך הכל מסובב משמים. הבוקר קראתי משהו שיש בו תשובה ניצחת לטענתך! הבוקר ישבתי במזנון של ארוחת הבוקר במלון, וקראתי באחד העיתונים על ספר חדש שמוציא לאור עיתונאי בשם 'זקס', שהוא ספר ביוגרפיה על אחד המלחינים הגדולים בארה"ב, שיש שחיבר במהלך חייו יצירות מוזיקאליות מורכבות ביותר, שאין תזמורת פילהרמונית מכובדת בארה"ב שלא מנגנת מיצירותיו. העיתונאי נפגש עם המלחין הדגול פעמים רבות, וראיין אותו על חייו, מחשבותיו, דעותיו והלחנותיו.

"באחד הימים בקש העיתונאי זקס לבוא לבית המלחין כדי להמשיך ולשוחח איתו על מפעל חייו, אך המלחין סירב! 'בערב הזה אני לא יכול להיפגש!'. 'מדוע?' תמה העיתונאי? והוא אמר לו, שהתזמורת הפילהרמונית של ניו יורק, שהיא אחת התזמורות הנודעות של ארה"ב והוותיקה שבהן, מבצעת ערב גדול שכל כולו מוקדש רק ללחנים וליצירות שלו, בהשתתפות מעל מאה נגנים מכל הסוגים. הם כמובן מאד רצו שאשתתף בערב הזה, אך כוחותי לא עומדים לי לטוס לניו יורק, לכן הם ארגנו לי שידור לווייני ישר לביתי, ושם אני רוצה לשבת ולשמע לבדי בקשב רב את כל מהלך הערב'.

"העיתונאי ביקש ולחץ בכל זאת לבוא ולהשתתף איתו בהאזנה לערב המוזיקאלי הזה, והוא הסכים ובתנאי שלא יפריע לו כלל בשאלות במהלך הערב. הוא הגיע לביתו וביחד האזינו בקשב רב לכל הערב הנפלא, המלחין הישיש נהנה עד מאד ואף התרגש... אבל בסוף הערב היה נראה כי הוא מאוכזב ומדוכדך. 'כל כך יפות ומיוחדות היצירות שלך, שנוגנו ונשמעו בכל רחבי ניו יורק, מדוע אתה מאוכזב?', שאל העיתונאי את המלחין.

"והוא ענה לו: 'היה חסר כנר אחד מתוך 15 הכנרים שצריכים היו להופיע ביצירות האלו', אמר בביטחון מופגן הקומפוזיטור הישיש, 'זאת מנין לך?', תמה העיתונאי. 'כיצד מתוך כ"כ הרבה כלי נגינה מעורבים אחד בשני, אתה יכול להבחין בזה? אולי טעית?'. חזר הישיש בביטחון: 'בכאלו יצירות צריכים להופיע 15 נגנים והיו רק 14!!!...'

"העיתונאי שהבין שנפל לידו סקופ גדול על המלחין, התחיל במסע ברורים מקיף אצל האמרגן של התזמורת, שאישר לו שהתזמורת הייתה בהרכב מלא כולל 15 כנרים! העיתונאי לחץ שיבדקו שוב, כי המלחין טוען בתוקף שהיה חסר כנר אחד, ואז התבררה האמת, שברגע האחרון ממש אחד הכנרים קבל חום גבוה ולא הגיע, והיו רק 14 כנרים.

"כיצד ידעת זאת, כאשר אפילו מנהלי התזמורת עצמה לא שמו לב לכך? גם מנצח התזמורת בכבודו ובעצמו לא שם לב לכך?'. ענה לו המלחין הישיש: 'אני הוא שהלחנתי את היצירות האלו, לכל אחד מהנגנים יש תווים מיוחדים הנותנים ביחד יצירה מוזיקלית עריבה לאוזן. מדובר בהבדלים דקים וקטנים שכל תו של כל כלי נגינה - מוסיף בכל קטע וקטע בשילוב נפלא ומנצח, אפילו בעלי שמיעה מוזיקלית מעולה - לא תמיד יכולים להבחין בכל גווני התווים המושרים בהרמוניה מושלמת, וכשזה מופיע ביחד - כל תו ותו משלים את היצירה המולחנת, ולפעמים יש לכל תו ונגן - קטע של כמה שניות ששם הוא נותן את הטעם ואת הקניעטש של הקטע, וקטעים אלו של הכנר ה-15 היו חסרים לי, היצירות לא היו מושלמות, ולכן אני בעצב שעד שעשו כזה אירוע גדול - זה לא היה מושלם', סיים המלחין.

"הר"מ סיים את הסיפור שקרא בעיתון הבוקר, ואמר לישיש שישב לידו: 'אתה מביין? אולי לאנשים הפשוטים אין מושג ברור, מהו תפקידו המיוחד של אדם בעולם. גם מביני דבר וחכמים לא תמיד מבינים מה תפקידו של כל יהודי בעולם, אבל מי שיצר את היצירה יודע הוא את תפקידה עד דק מן דק, הוא יכול להבחין בכל ניגון קטן וחרישי. הוא יודע איזה תו וניגון שייך לכל יהודי ברחבי העולם. דע לך! הניגון של הוא ערב ביותר לפני זה שיצר אותו, בלעדיו חסר לו ביצירה המושלמת הזו של לימוד התורה בעולם כולו!'. היה נראה על הזקן כי התיישה דעתו. הוא הודה לו מקרב ליבו ושקע שוב בשמחה בתלמודו.

כעבור שנה בבין הזמנים. שב אותו ר"מ למקום נופש זה וסר לבית המדרש, בתקווה לראות את ידיו הזקן יושב ועמל בהבנת עוד עמוד גמרא בשמחה ואושר, אבל הוא לא מצאו, משבירר הדבר אמרו לו שהוא נפטר לפני כמה חודשים. חברו שהכירו סיפר לר"מ שבשנה האחרונה הוא למד תורה בשמחה עצומה, וכל פעם לפני שהתחיל את לימודו היה אומר בשמחה גלויה: "אני הולך עכשיו לנגן את הניגון והחלק המיוחד שלי ביצירה של הקב"ה!!!..."

מרגש עד מאד! ובעיקר נושא בחובו מסר עוצמתי מאין כמותו: 'כל אחד ואחד יש לו את הניגון שלו את החלק שלו, שבעל היצירה הקב"ה לא מרגיש שיצירתו שלמה בלעדיו ניגונו. כמה דבר זה משמח אותנו כשאנחנו חושבים מי בעל היצירה שלנו ושכל אחד מנגן את היצירה שהולחנה במיוחד בשבילו על ידי בעל היצירה הגדול - מלך מלכי המלכים הקב"ה!!!'

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

היה זה בשעת ערב מוקדמת, ביום שגרתי למדי. כמנהגו דבר יום ביומו, גם באותו יום עלה הרה"ג רבי יוסף אפרתי שליט"א לבית מורו ורבו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, אולם הפעם הבחין כי משהו קרה. הרבנית הסתובבה בבית נסערת, ניכר כי עברה חוויה לא קלה בשעות האחרונות...

מי לא הוזעק לכבות שריפה שבערה בביתו, ולמה?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"הבאים מצר?מה...?" (שמות א, א')

האלה, לנצל אותם היטב, ולהיגאל באמצעותם מכל קושי או בעיה, לנצח כל אתגר ולדלג בבטחה על פני כל מועקה?!

את התשובה לכך מגלים רבותינו מאורי הדורות, חושפים את הדרך להינצל מהצרות, להיגאל מהגלות, להפוך את השבועות הללו למנוף חזק ועוצמתי ליציאה מכל מיצר ומצוקה, לחיי איכות מוארים ונפלאים. והדרך הזו היא - לעסוק בתורה, כמה שיותר, בהתמדה מרובה, ברציפות מקסימלית, פשוט לשבת וללמוד תורה - זו הדרך להיגאל!

כך מגלה הרה"ק בעל ה'יסוד העבודה' מסלונים זי"ע, והדברים מופיעים מפי גאונים וצדיקים רבים, אשר כולם כאחד מאירים את חיינו בתובנה פשוטה ומרגשת: עמל התורה - מחליף כל עמל אחר. העמקה בתורה - גואלת מכל עומק בעייתי שאנו שרויים בו. לימוד התורה - הוא הדרך לצאת מכל מיצר, להיגאל מכל גלות!

והלימוד הזה - עליו להיות רצוף ככל האפשר, עמוק ויסודי ככל הניתן. כי זה הסוד - החלפת מאמצי החיים במאמצי לימוד התורה, יציאה מהתמודדויות החיים בהתמודדות עם היצר המפריע מלימוד התורה. לימוד יסודי, רצוף, בהתמדה ובשמחה - הוא הדרך להיגאל מכל הקשיים שלנו כיום, הוא הדרך לפתוח בחיים חדשים ומוארים, נטולי התמודדויות וגלויות!

האמת ניתנת להיאמר, שלימוד רצוף הוא דבר מתבקש ואף הגיוני. יהודי שמבין שבשעת הלימוד הוא עוסק בדבר החשוב לו ביותר - לא יעלה על דעתו להפסיק. ממש כמו אדם שעוסק במלאכת

לאחר שסיימנו את ספר בראשית בברכת 'חזק חזק ונתחזק', בהתרגשות ובשמחה פותחים אנו בקריאת הספר השני שבתורה, ספר שמות. ספר זה נפתח בתיאור שעבוד אבותינו במצרים, עבודת הפרך שחוו בגלות הנוראה שנגזרה עליהם, ניסי ה' ונפלאותיו אשר ראו עיניהם, עד אשר זכו להיגאל, יצאו מאפילה לאורה, מהשעבוד הנוראי לחירות עולם.

הסיפור הזה, שהוא הרבה יותר מסיפור היסטורי, חובק בתוכו את סיפור לידת עם ישראל, הפיכתו ממיעוט נרדף בארץ זרה ומנוכרת לעם סגולה נבחר, יציאתו מעומק השאול הרוחני והגשמי כאחד אל פסגת האנושות וקירבת לה'. בנס יציאת מצרים מתחולל מהפך על טבעי וחסר תקדים, כאשר אומה שלימה שהיתה כבושה ולחוצה בידי מצרים רשעים ואכזרים, האיר עליה אור אלוקי נשגב והוציא אותה לדרך חדשה - שייעודה מעמד הר סיני וקבלת עול מלכות שמים במתן תורה.

כאמור, הסיפור הזה לא שייך רק לעבר, הוא לא התחולל לפני למעלה מ-3000 שנה, באופן חד פעמי. האר"י הק' מגלה - ובספרי הקבלה עוסקים במשמעות הגילוי הזה ובעוצמתו הרוחנית הכבירה - כי זה בדיוק מה שמתחולל בימינו אלה, בכל פעם שאנו קוראים בתורה את הפרשיות שעוסקות בשעבוד מצרים והגאולה ממנו, בימים שמכונים 'ימי השובבי"ם'.

'שובבי"ם', אלו ראשי התיבות של פרשות שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, שש הפרשיות שעוסקות בשעבוד מצרים, בגזירות פרעה, במכות שספג, בגאולה המופתית ממצרים, בקריעת ים סוף - ועד לקבלת התורה. זה התהליך שעברנו אז, וגם בימינו - לכל יהודי ניתנת ההזדמנות למקד את מבטו בשעבוד ובמיצרים שהוא חווה, בקשיים ובאתגרים שנפלו בחלקו, ולהיגאל מהם לחירות עולם, לצאת מהם לנצח, לפתוח בחיים חדשים.

וכשמקבלים הזדמנות כזו, אף יהודי אינו מוכן להחמיץ. לכל אחד מאיתנו נותנים את חלון הזמן הנדיר, הרצוי ונשאף כל כך, להשליך לאחור את כל הקשיים והמצוקות, לשכוח מכל הבעיות וההתמודדויות, ולצאת לדרך חדשה - איך אפשר לוותר על הזדמנות כזו? איך אפשר להחמיץ? מה ניתן לעשות כדי 'לחטוף' את הימים

לבניו של ר' זלמן על אופי הפציעה ומורכבות הניתוח, ובעוד ר' זלמן ממלמל ללא הרף - משנן בעל פה משניות ומתמיד בלימוד התורה, הרופאים ובניו דנו באפשרויות שלפניהם, והחליטו להעביר את אביהם לבית חולים אחר...

חיש מהר הזמן אמבולנס נוסף, ובניו של ר' זלמן עלו עם אביהם הנערץ אל האמבולנס, כשהם מביאים עימם את כל המסמכים הרפואיים ודנים בעניין הניתוח הדחוף שאביהם חייב לעבור. גם עכשיו ר' זלמן לא התערב בשיחתם כלל וכלל, שקוע היה בלימודו - משנן מסכתות משניות בעל פה בזו אחר זו. כשהגיעו לבית החולים שוב עבר ר' זלמן מסכת בדיקות ובריורים, ואז קראו הרופאים לבניו והחלו מסבירים את המצב לאשורו...

ר' זלמן אפילו לא היטה אוזן. בניו מדברים עם הרופאים על הרגל שלו, אבל הוא - שקוע בעולם אחר, עובר במרץ ממסכת אחת לרעותה, משנן עוד מסכת ועוד מסכת בעל פה. הרופאים מסבירים ומבארים, משיבים לשאלות שמעלים בניו ומפרטים דרכי טיפול, ור' זלמן שקוע בלימודו...

לבסוף, החליטו הבנים להעביר את ר' זלמן לבית חולים אחר, שם יש רופא מנתח מומחה נודע, שניתן לקוות שיוכל להוביל את הניתוח בהצלחה רבה ולרפא את רגלו של אביהם. שוב הזמן אמבולנס, שוב עלו עליו הבנים הנושאים את אביהם, ושוב יצא האמבולנס בדרכו לבית החולים בו עובד המנתח הבכיר. בניו של ר' זלמן שוחחו אודות הרופא המומחה ויכולתו, ור' זלמן שקוע במסכת נוספת - אותה הוא משנן בעל פה, אינו מקשיב, אינו מגיב, אינו משיב לכל המתחולל מסביבו...

בבית החולים השלישי אליו הובהל הוא שוב נבדק, הרופא המומחה הגיע, והחלו בהכנות לניתוח. ר' זלמן שוכב על המיטה מיוסר וחסר כוחות, תשוש וכאוב, ופיו מוסיף למלמל במרץ פרקי משניות, הוא חוזר עליהן שוב ושוב. ואז, אחד מנכדיו שכבר לא הצליח להסתיר את תמיהתו, פנה אליו ושאל:

'סבא, אני מתקשה להבין. הרי בשעות האחרונות אנו מיטלטלים בשלושה אמבולנסים, ביקרנו כבר בשלושה בתי חולים, ראינו כעשרה רופאים, צילמו את רגלך הפצועה כמה וכמה פעמים, ניתנו אינספור הסברים, דרכי טיפול ואפשרויות לניתוח, וכל זה קורה בגלל הרגל שלך, שהיא העומדת בלב העניין, היא מרכז הסיפור. ואתה, סבא, כל הזמן הזה מוסיף ללמוד במרץ, לא עוצר ולא שואל, לא מפסיק ולא מתעניין. איך זה יכול להיות?!' - שאל הנכד בפליאה. ור' זלמן, בפנים מאירות ומחייכות, השיב לו על אתר: 'נכדי היקר, מכיר אני את בניי היטב, יודעני בהם שהם עושים הכל כדי להחיש את רפואתי בצורה הטובה ביותר. אני סומך עליהם בעיניים עצומות, שהם בודקים כל דרך טיפול באופן הכי טוב, פועלים כדי להביא אותי לניתוח הנכון ביותר בס"ד, ומתאמצים כדי שכל זה יקרה כמה שיותר מהר.

תאר לעצמך שהייתי מפסיק מלימודי כדי להתערב - מה זה היה מוסיף? כיצד זה היה תורם? מה יכולתי לסייע? - הרי הם עושים הכל למעני, דואגים לי כל כך, ואני אסיר תודה להם על כך. למה שאתערב

בעניין, שעה שאני יכול בשעות הללו להספיק ללמוד מסכתות בעל פה, כשאני יכול להיות שקוע עכשיו בלימוד התורה בהתמדה בלי הפרעה?!

כל השעות הללו בהן רגלי על שולחן הדיונים, וגם בהמשך - כשתעלה על שולחן הניתוחים, הן שעות יקרות מפז, בהן אני יכול להגות בתורה, לחזור ולשנן, להיות שקוע בלימוד. לא חבל לאבד את כל זה עבור בירור דברים בעלמא - שאין לו כל תועלת? לא כואב הלב לכלות זמן יקר בדיבור על הרגל, במקום לשנן בשעות כאלה את פרק 'כיצד הרגל'? הרי אני יכול לקנות עכשיו קנייני חיים ולהתחבר לתורה מתוך לימוד רצוף - ואת זה אני מבקש לעשות!'

והנכד, נפעם ונרגש, חרט את הדברים בזיכרונו, ומפיו הם פורסמו ע"י המשפיע הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א כדי ללמדנו: שעה של לימוד תורה בהתמדה, יש לה ערך, חשיבות ומשמעות - גדולים לאין ערוך מכל נכס אחר. ככל שיהודי ושב ולומד תורה בהתמדה, ככל שהוא עמל להופכה ללימוד רצוף, ככל שהוא מתאמץ להתעלם מרעשי רקע ולהיות ממוקד בתורת ה' האהובה - כך הוא זוכה להתחבר לנותן התורה ולרכוש קניינים בתורה הקדושה, כך הוא זוכה להתעלות.

אחים יקרים, בכל רגע של ניסיון או קושי בלימוד רצוף, הבה נראה לנגד עינינו את דמותו של רבי זלמן בריזל שוכב במיטה, מיוסר וכאוב, רופאים רוכנים מעליו ומבהילים אותו מאמבולנס לאמבולנס ומבית חולים אחד למשנהו, ובכל זאת הוא לא מפסיק מלימודו, לא שואל ולא מברר, שקוע הוא במה שחשוב באמת: בלימוד התורה בהתמדה וברציפות!

וככל שנסגל לעצמנו דרך חיים כזו, לשקוע אל תוך הלימוד וללמוד ברציפות ובהתמדה, ככל שבשעת הלימוד נשכח מכל דאגות העולם והמפריעים מסביב, מהטלפון הנייד ועדכוני החדשות, מדאגות הפרנסה והסידורים המטרידים, ונהיה שקועים אך ורק בתורה ונהגה בה ברציפות - כך נזכה שלימוד התורה יחליץ אותנו מכל צרה ומיצר, ויעניק לנו חירות עולם מכל דאגה ובעיה, וחיים מלאי אושר ושמחה תמיד!

האושר האמיתי...

על הסיפור הבא מעיד המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, בדידו הוה עובדא, וכך הוא מספר: אחד מהיהודים המפורסמים בעושר המופלג ובממונם הרב, סיפר לו שהוא זוכר את ימיו כבחור בישיבה. כאשר המשגיח ביקש לחזק את לומדי התורה הצעירים, היה מצטט את דברי המשנה: 'כך היא דרכה של תורה... ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה', ומוסיף: 'האושר האמיתי - גם בעולם הזה! - הוא להיות שקוע בתורה!'

'באותם ימים חייכתי לעצמי' - מספר היהודי העשיר - 'חשבת שהיא מגזים. זה תפקידו כמשגיח לעודד את הבחורים ללמוד, אבל שלא ינסה לספר לי סיפורים... התורה מזכה בשכר בעולם הבא, זה ברור וידוע. בעולם הזה? בעולם הזה העשירים מאושרים, ולומדי התורה - שכרם מובטח להם בעולם הבא, אבל לא בעולם הזה...'

הזה לא ניתן לקנות בכסף, ולא נותר לי אלא להצטער שאין חלקי עימהם...!

ואף שהמשגיח צדק באומרו כי האושר האמיתי טמון בלימוד התורה ואשרי הזוכים לעסוק בה בהתמדה, בכל זאת גם אותו עשיר, וגם כולנו, יכולים לזכות באושר הרוחני הצרוף הזה, כל אחד מאיתנו זכאי. כל מה שכדאי לעשות הוא להיכנס לבית המדרש, ללמוד בהתמדה וברציפות ככל שנוכל - ונזכה גם אנחנו לרגעי אושר נעלים! הנצחות:

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

מאז חלפו שנים. היום אני יהודי עשיר מאוד, יש לי משפחה גדולה שאני רווח ממנה נחת, הכל כאילו טוב לי בחיים. אבל באמת - כל מה שאני רואה לנגד עיני הוא רק שטרות של דולרים, וכמה שיותר מהם, ולהשיג עוד ועוד כאלה, כשהאושר ממני והלאה. לעומת זאת, כשאני נכנס להיכל תורה בוער, ורואה צורבים צעירים כמבוגרים שוקדים על תלמודם ופניהם קורנות מאושר - אני יודע שהמשגיח שלי צדק, הם המאושרים באמת!

כך אמר העשיר ברגע של גילוי לב, והוסיף: 'היום, מוכן אני לתת מחצית מהוני, כדי לזכות בכמה רגעי אושר כה קסומים ונעלים, כמו אלה שהם מנת חלקם של לומדי התורה, השקועים בסוגיותיה באהבה אין קץ, ובהתמדה שאינה יודעת שובע. אבל את האושר

המשך מעמוד 3 | מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

הוא קשה מנשוא, אבל הקב"ה אינו מעמיד אדם בניסיון שאיננו יכול לעמוד בו. מתנסים, נופלים, מתמודדים ומתרוומים, וככה צומחים, רק כך ניתן לגדול ולצמוח. תפקיד ההורים והמחנכים לתת כלים, במצבים מאוד קשים לתת משענת ועצה, פעמים להעמיד במקום, אבל אלו רק תרופות, או חיסונים, אך לפחות שמונים אחוז צריך הילד והנער להתמודד בכוחות עצמו, אחרת הוא יהיה נכה רוחנית!"

באופן אישי אוכל להעיד, שההנחיה הזו של מרן זצוק"ל שימשה לי כציון דרך ותמרור לחיים. במשך למעלה מעשרים שנות עיסוק בחינוך, אם הייתי מתייחס לכל מה שראיתי, ונותן להם את היחס המקובל, כיום רבים מתלמידי ותלמידותי היו יושבי קרנות! ההתעלמות הרבה שהתעלמתי ע"פ אותה הכוונה של מרן זצוק"ל, נותנת לי כיום עונג עצום! לראות את הבעלים של אותן בנות, שהם מטובי האברכים בעיר, ורובם אומרים לי שמאחורי ה'שטייגען' שלהם עומדת רעייתם, ואני חושב בליבי אילו רק היה יודע אותן אברך מה עברה רעייתו בבחרותה... כל הנוטל עצה מן הזקנים - אינו נכשל!

[מתוך מוסף שבת קודש - וישב תשפ"א]

זה מתוק, צריך להיות משגיח מתוק...
ופעם אמר לי: "מחנך טוב צריך 80% לא לראות!". שאלתי אותו: "ואם אני רואה?", וענה לי: "אז אל תראה!". המשכתי לשאול: "ואם בכל זאת ראיתי?", ענה לי: "תחשוב שלא ראית!". חזרתי ושאלתי: "התלמיד הלא רואה שראיתי, ואם אני לא אגיב אולי ילמדו מזה, מדשתק משמע ניחא ליה?"

מרן הרצין ואמר: "אל תהיו כאלו בעלי גאווה, המחנכים צריכים להפסיק לחשוב שהם מנהלים את כל העולם, תנו להם להתמודד!".
עניתי ואמרתי: "הראש ישיבה, תורה היא וללמוד אני צריך!". ואז הסביר לי פנים ואמר: "העולם מלא חיידקים, אדם נדבק כל הזמן בהמוני חיידקים, מדוע אינו נופל למשכב בכל יום עשר פעמים? כי הקב"ה ברא מערכת חיסונית בגוף, והיא מתגברת על רוב המחלות, כשאין ברירה והחיידק היה חזק מדי - צריך לקחת תרופה, אוי ואבוי לאדם שנוקק על כל חיידק לקחת תרופה.

"כמו מחלות הגוף" - המשיך מרן ראש הישיבה בהסברו המופלא - "כך הן מחלות הנפש. כלומר ההתמודדות עם יצרים רעים. יש יצר הרע,

המשך מעמוד 6 | הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל

כאשר עברו ליד מטע פירות, ירד העגלון כדי לקטוף לעצמו פרי מהעץ. לפתע הוא שומע את ה'חפץ חיים' צועק לעברו: "רואים, רואים!" נבהל העגלון, מיהר לשוב אל העגלה והמשיך בדרכו.

בהמשך שוב עברו ליד שדה. ירד העגלון מן העגלה וניגש לאסוף מעט אוכל לסוסו הרעב. אלא שגם הפעם הוא שמע את צעקתו של החפץ חיים: "רואים, רואים!". העגלון נבעת, הביט מינה, הביט שמאלה, אך לא ראה איש. פנה אל ה'חפץ חיים' ותמה: "מי רואה?"

הצביע ה'חפץ חיים' כלפי מעלה ואמר: "שם רואים הכל! עין רואה!". (אריה שאג - שמות)

השיבה: "בוודאי, ה' הוא שברא את העולם!".
פנה רבי שלמה לבנו: "בשביל ללמוד דבר כה פשוט, שכל עוזרת בית יודעת, היית צריך לנסוע לקוצק לשנה שלימה?!"

אולם רבי יהודה לייב השיב תשובה ניצחת: "אבא, היא רק אומרת, אבל אני יודע!".

מי שידוע ידיעה אמיתית ופנימית, חש יראת שמים מוחשית. בכל רגע הוא יודע שהקב"ה רואה אותו ומביט בו, וממילא הוא אינו מסוגל לחטוא.

ידוע המעשה עם ה'חפץ חיים', שנסע בעגלה עם עגלון יהודי פשוט.

אמר ה'חפץ חיים': "יודע אני בוודאות, שהסיבה שבפעם הקודמת לא נמכרו הספרים, היא חסרון בכבודו של המגיד. אמנם את הכסף המגיע לו הוא קיבל, אבל את הכבוד שהיה ראוי לו - הוא לא קיבל". עד כדי כך גדולה כוחה של הנהגה טובה! המגיד לא ניזוק, שהרי קיבל את כספו באופן מושלם. איש לא פגע בכבודו, כמוכן. אולם הוא היה מתכבד יותר אילו היו שומעים אותו. ומשום אותו העדר כבוד קל, היה חסר בסיעתא דשמיא. בעת שקיבל המגיד את כבודו באופן מושלם, נמכרו כל הספרים מבלי שנאמרה מילה אחת. ללמדנו, שכשיעשה אדם מצוות לשם שמים, ומטרתו תהא ללכת עם הקב"ה ולדבוק בו באופן מוחלט - יזכה לסייעתא דשמיא בכל אשר יעשה.

(הגדה של פסח - דורש טוב)

במקום גדול הדור. ביקש, אפוא, לשמוע את דרשת ה'חפץ חיים', ויותר על דרשת עצמו. פנה אליו ה'חפץ חיים' במאור פנים, והעניק לו את הסכום שהיה מקבל אילו היה דורש שם. ה'חפץ חיים' דרש והמגיד הלך לדרכו. לאחר הדרשה, כשהוציא ה'חפץ חיים' את ספריו למכירה, הבחין, למרבה ההפתעה, שאפילו אדם אחד מבין כל הנוכחים בבית הכנסת לא קנה ספר. מעולם לא קרה כדבר הזה. בהזדמנות אחרת שוב ארע מעשה דומה - מגיד בא לדרוש, אולם משראה שה'חפץ חיים' מגיע, הבין שלא ראוי לו לדרוש באותה עת. הפעם אמר ה'חפץ חיים': "המגיד ידבר ויקבל את הכסף המגיע לו, ואני אשב לשמוע את דבריו". ישב ה'חפץ חיים' ושמע את הדרשה. לאחר מכן הוציא ה'חפץ חיים' את ספריו, ומיד, בלי שדיבר כלל, נמכרו כל הספרים.

חדש בקו השיעורים

'ביאורי התוספות'

שיעורים מבוארים ורהוטים על פירוש התוס' לפי סדר הדף היומי
מפי הרב דוד בוק שליט"א
שמעו ותחי נפשכם

077-2222-666 שלוחה 2-10

לסיום, נספר ספור ממנו נוכל ללמוד על השורשים ממנו ינק בעל ה'קצות החושן' ואחיו שהיו גם הם תלמידי חכמים עצומים. הגדול היה רבי יהודה כהנה בעל ה'תרומת הכרי'. השני, הגאון רבי חיים שה'קצות החושן מזכירו בספריו בתארים מופלגים. השלישי, היה הגאון רבי אריה ליב בעל ה'קצות החושן', והאחרון היה הגאון רבי מרדכי ששימש כרב העיר חדרוב, ולאחר מכן עסק במסחר. בערוב ימי אמם, כאשר כבר היתה חולה מאוד וחלשה, התגוררה אצל בנה הג"ר מרדכי בעיר 'אונגוואר'. יום אחד באו כל בניה לבקרה, וכדרכם נשאו ונתנו בדברי תורה וקיימו את הפסוק 'את והב בסופה' ע"י שהתנצחו זה עם זה בהלכה, הויכוח היה גדול והלהט התגבר, עד שלבסוף הסכימו כל האחים עם האח הצעיר רבי מרדכי והודו לדבריו... כשנכנסו לחדר אמם להיפרד ממנה, קפצה ממיטתה והחלה לרקוד משמחה, 'לשמחה זו מה עושה...?' התפלאו הבנים, והיא הסבירה להם: "ידעתי בני שבני רבי מרדכי אכן תלמיד חכם, אך דאגתי שמא כיון ששלח ידיו במסחר נגרע משהו מגדלותו, ועתה אני רואה שרב כוחו בתורה ואף גבר על אחיו... קיבלתי כוחות חדשים שהרימו אותי ממיטתי עד כדי ריקוד משמחה..."

הללו, כשהגיע ה'קצות החושן' לבית המרא דאתרא, הוא לא היה בבית, והרבנית קיבלה את פניו בהתרגשות, וביודעה כי בעלה מאוד ישמח בביקורו ובדברי תורתו, ביקשה מבעל ה'קצות החושן' שיכנס לפוש קמעא מעמל הדרך. בינתיים הגישו בני הבית לאורח הדגול יין ישן שהובא במיוחד מהמרתף, אך מרוב ההתרגשות והמהירות, לא הספיקו לנקות את האבק מעל גבי החבית... בעל ה'קצות החושן' ברוב שנינותו, החליט לנצל מאורע זה כדי להוכיח את הרבנית על דיבה שיצאה עליה שהיא עוסקת בהלוואות כספים עפ"י היתר עיסקא' שאמנם הוא מותר, אבל רבו הפרטים והדינים בו ואין לסמוך עליו בקלות, ואמר לה בדרך צחות: "חוששני כי אבק ריבית הוא..." אך גם הרבנית שנונה ופקחית היתה וענתה לו מיד: "לא... רבי! אבק לשון הרע הוא זה..." ואכן מברור הדברים עלה כי אכן הדברים הופצו על ידי בעלי מדון, שקנאו בבעלה הרב שתורה וגדולה עלו של שולחנו, בהיותו גדול בתורה ועשיר מופלג. ה'קצות החושן' ביקש את סליחתה, התכבד מן הכיבוד, ואיחל לה בלבביות שמהרה תיפתר ממוציאי הדיבה ומבקשי רעתם.

◆ **האם מותר לכתוב אותיות ב'קָרָם' על גבי עוגה בחול המועד?**
 ◆ **כתיבת חידושי תורה בחול המועד**
 ◆ **באיזה אופן מותר לערוך מסיבת 'תנאים' בחול המועד לכל הדעות?**

מהלכות הכתיבה בחול המועד

- מותר לכתוב בחול המועד בכתב שאינו מתקיים לאורך זמן. ובדומה לכך, יש שהתירו יצירת אותיות ב'קָרָם' על גבי עוגה, וכדומה.
- הדפסה במדפסת בחול המועד - נחלקו הפוסקים אם דינה כ'מעשה אומן' ואסורה אף לצורך החג, או כ'מעשה הדיוט', ומותרת לצורך החג.
- נתונים העלולים להישכח אם יִמְנְעוּ מלכותבם בחול המועד, כגון: חנות מכולת שקונים בה בהקפה והמוצרים נרשמים בכרטיס הלקוח - נחשבים ל'דבר האבד', ומותר לרושםם בחול המועד.
- כל דבר שאסור לכותבו בחול המועד, אסור לכותבו אף אם עושה 'שינוי' במעשה הכתיבה, כגון אחיזת העט בצורה משונה.
- צילום במצלמה בחול המועד, נחשב כעשיית מלאכה לצורך אחר המועד; ובזמננו, שהצילום נעשה במצלמה דיגיטלית, וניתן ליהנות מהתמונות מיד לאחר הצילום - יש שצידדו להתירו.
- מי שהתחדשו לו חידושי תורה בעת לימודו בחול המועד, רשאי לכותבם בחול המועד. וכן מותר לכתוב את מה שלומד בחול המועד, במטרה לברר את הסוגיא, או כדי שמשנתו תהיה סדורה לו. ואין היתר לכתוב אלא באופן של 'מעשה הדיוט' בלבד, ולכן יש להקפיד שהכתיבה תהיה בכתב יד רגיל, עגול, ולא בכתב עברי מרובע.
- מותר לסופר לכתוב בחול המועד פרשיות תפילין ומזוזות לשימושו הפרטי. אולם, לצורך אדם אחר, רשאי הסופר

- לכתוב רק במידה והוא זקוק למזוזה ולתפילין בחול המועד.
- מותר לכתוב 'שטר תנאים' בחול המועד, ואם ידוע לפני החג שיערכו את התנאים - יש אומרים שלכתחילה ראוי למלא את שטר התנאים לפני החג, ורק את חתימת העדים יוסיפו בשעת מסיבת ה'תנאים'.
- כתיבת שטר חוב בחול המועד, במקרה שהמלווה אינו חפץ להלוות ללא שטר, מותרת באופנים הבאים: 1. ההלוואה נחוצה ללווה בימי החג. 2. מדובר בהלוואה עבור הוצאות שוטפות בבית או בעסקים, שהלווה לא יוכל להשיגה לאחר החג. 3. מדובר בהזדמנות נדירה להלוואה גדולה

מהלכות חול המועד

- לדעת השולחן ערוך והגר"א, אסור להניח תפילין בחול המועד; ולדעת הרמ"א, חובה להניחן. ואף הנהגים כדעת הרמ"א, לא יברכו.
- בתי הדין רשאים לקיים דיונים בחול המועד; אלא שאם הנתבע מתגורר בעיר אחרת מזו של בית הדין - לא ניתן לִמְנְעוּ לדין בחול המועד בניגוד לרצונו.
- יש אומרים, שאסור לערוך מסיבת 'תנאים' בחול המועד; ולדעת אחרונים רבים, מותר. ואף לדעת המחמירים, האיסור הוא רק כאשר מסיבת התנאים היא סעודת פת.
- הנישואין אסורים בחול המועד, משום ש'אין מערבים שמחה בשמחה', ומטעמים נוספים. ויש אומרים שעריכת נישואין יחד עם סעודה, אסורה מדאורייתא.
- מן הדין, מותר לאדם להשיא אף שנים מילדיו באותו היום, אך על פי צוואת רבי יהודה החסיד נהגו שלא לעשות כן, בין בשני בנים, בין בשתי בנות, ובין בבן ובת.